

De gevolgen van de Wet Verwerking Persoonsgegevens voor de sector van de gezondheidszorg¹

Frank ROBBEN

Administrateur-generaal Kruispuntbank
van de Sociale Zekerheid
Lid Commissie Bescherming Persoon-
lijke Levenssfeer

1. INLEIDING

1. Op 18 maart 1993 verscheen in het Belgisch Staatsblad de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer t.a.v. de verwerking van persoonsgegevens (hierna genoemd Wet Verwerking Persoonsgegevens of afgekort als WVP)². Deze bijdrage wil de gevolgen van deze wet voor de sector van de gezondheidszorg onderzoeken³.

Dit is echter alles behalve een gemakkelijke opgave. Zoals zal blijken, is de Wet Verwerking Persoonsgegevens immers op een belangrijk aantal vlakken een kaderwet, die beginselen vastlegt, die moeten ingevuld in functie van de specifieke doelstellingen die de gegevensverwerkende instantie nastreeft en de situatie waarin dit gebeurt. Nu is de sector van de gezondheidszorg zowel functioneel als institutioneel zeer heterogeen. De actoren binnen deze sector hebben m.a.w. zeer verscheiden activiteiten (gaande van de (para)medische behandeling van personen over de terugbetaling van kosten van gezondheidszorgen tot wetenschappelijk onderzoek) en voeren deze uit in zeer verschillende omstandigheden (de alleenwerkende huisarts versus de chirurg in een ziekenhuis of de loketbediende in een ziekenfonds).

---

¹ Deze bijdrage is, wat de algemene beschrijving van de Wet Verwerking Persoonsgegevens betreft, in ruime mate geïnspireerd op een uiteenzetting die de auteur gaf op de Vervolmakingscyclus voor Beleid van Verzorgingsinstellingen, georganiseerd door het Centrum voor Ziekenhuiswetenschap van de K.U. Leuven te Knokke op 10 en 11 december 1993, en die intussen allicht is gepubliceerd in Acta Hospitalia, 1994.

² B.S., 18 maart 1993, 5801, gewijzigd bij wet van 22 juli 1993, B.S., 24 juli 1993.

³ Naast deze algemene wet, bevatten ook nog sommige andere, meer specifieke wetten bepalingen inzake de bescherming van de persoonlijke levenssfeer bij de gegevensverwerking. Deze wetten zijn van toepassing op een beperkt aantal gegevensverwerkingen en zijn op bepaalde punten strenger dan de Wet Verwerking Persoonsgegevens. Bij wijze van voorbeeld zij verwezen naar de wet van 15 januari 1990 houdende oprichting en organisatie van een Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (B.S., 22 februari 1990, 3288, hierna genoemd Kruispuntbankwet), die bijkomende verplichtingen oplegt bij de omgang met gegevens bij de toepassing van de sociale zekerheid. Deze bijzondere wetten blijven hier in principe onbesproken, tenzij voor wat betreft sommige bijzondere bepalingen m.b.t. medische gegevens. Er weze echter voor ogen gehouden dat wanneer grondrechten, zoals het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer, op een verschillende wijze gewaarborgd zijn in verschillende positiefrechtelijke regelingen, die regeling prevaleert die de rechten in de ruimste mate waarborgt aan het individu (DE MEYER, J., Staatsrecht, Leuven, Wouters, 1982, 454; dit beginsel wordt met name erkend in artikel 60 Europees Verdrag Rechten van de Mens, artikel 32 Europees Sociaal Handvest, artikel 5, § 2 Internationaal Verdrag Burgerlijke en Politieke Rechten en artikel 5, § 2 Internationaal Verdrag Economische, Sociale en Culturele Rechten).

Het bestek van deze bijdrage laat niet toe op de specificiteiten van alle in de gezondheidszorg tussenkomende partijen gedetailleerd in te gaan, verondersteld dat een inventarisatie ervan al mogelijk zou zijn. Eerder werd er daarom voor geopteerd een algemene beschrijving van de Wet Verwerking Persoonsgegevens te geven, waarbij op een aantal plaatsen ingegaan wordt op eigenheden van bepaalde actoren. Gezien de gezondheidszorgsector als gemeenschappelijk kenmerk evenwel de omgang met medische gegevens heeft, wordt hieraan bijzondere aandacht besteed.

2. Zoals omzeggens alle wetten die gedurende de laatste twee decennia inzake de bescherming van de persoonlijke levenssfeer t.a.v. de verwerking van persoonsgegevens zijn uitgevaardigd, volgt ook de Belgische wet het vierledig stamien dat voor het eerst in het Datenschutzgesetz van de Duitse deelstaat Hessen dd. 7 oktober 1970 werd gepropageerd. Vooreerst worden aan de houders van de persoonsgegevens een reeks verplichtingen opgelegd m.b.t. de kwaliteitseisen waaraan deze moeten voldoen en beperkingen voorzien m.b.t. het gebruik dat ervan mag worden gemaakt. Ten tweede wordt aan de geregistreerde personen het recht toegekend op eerbiediging van hun persoonlijke levenssfeer en op medezeggenschap over hun gegevens. Ten derde wordt een onafhankelijk toezien orgaan, de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer (hierna afgekort als CBPL), in het leven geroepen. En tenslotte worden strafmaatregelen voorzien bij de schending van de wettelijke normen.

Na een beschrijving van het toepassingsgebied van de wet, wordt het vervolg van deze bijdrage overeenkomstig het vermelde stamien gestructureerd. Gelet op het beperkte bestek, blijft één en ander beperkt tot een gebalde beschrijving van de wet en de reeds uitgevaardigde uitvoeringsbesluiten. Voor een meer uitvoerige commentaar zij verwezen naar andere (op til staande) publicaties⁴.

2. TOEPASSINGSGEBIED

2.1. Toepassingsgebied *ratione materiae*

3. De rechten en verplichtingen vervat in de wet van 8 december 1992 hebben tot doel de persoonlijke levenssfeer te beschermen ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens.

---

⁴ Zie bijvoorbeeld BOULANGER, M., DE TERWANGHE, C. en LEONARD, T., "La protection de la vie privée à l'égard des traitements de données à caractère personnel. La loi du 8 décembre 1992", *Journal des Tribunaux*, 1993, 369-388; CENTRUM VOOR INTERNATIONAAL STRAFRECHT VAN DE VRIJE UNIVERSITEIT BRUSSEL, "De Belgische privacy-wetgeving, een eerste analyse", *Rechtskundig Weekblad*, 1992-1993, 1146-1154; DUMORTIER, J., "Privacybescherming en gegevensverwerking. Aantekeningen bij de wet tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer t.o.v. de verwerking van persoonsgegevens", *Vlaams Jurist Vandaag*, 1993, 4-14; DUMORTIER, J. en ROBBEN, F. (ed.), *Privacybescherming en persoonsgegevens*, Brugge, Die Keure, te verschijnen; ROBBEN, F. en VERBIST, W. (ed.), "De Belgische privacywet: gevolgen voor de sociale zekerheid", *B.T.S.Z. - Speciaal nummer door de Kruispunthank van de Sociale Zekerheid*, 1993, 197-369, met daarin VANDEWEERDT, M., "De bescherming van medische gegevens", 263-281.

2.1.1. Persoonsgegevens

4. Persoonsgegevens zijn "gegevens die betrekking hebben op een natuurlijke persoon die is of kan worden geïdentificeerd" (artikel 1 § 5 WVP).

5. Het begrip "gegeven" wordt in de wet niet gedefinieerd. Uit de besprekingen in de Senaatscommissie⁵ blijkt evenwel dat de term "gegeven" een zeer ruime betekenis heeft, en niet enkel slaat op teksten; ook foto's, radiografieën, video- en filmbeelden, klankopnames en vingerafdrukken bevatten gegevens in de zin van de wet.

Observatiesystemen die dergelijke gegevens registreren en opslaan, vallen dan ook onder de toepassing van de wet, indien aan de andere toepassingsvoorwaarden voldaan is.

6. Enkel gegevens die betrekking hebben op een natuurlijk persoon zijn persoonsgegevens in de zin van de wet. Gegevens betreffende rechtspersonen zijn dus geen persoonsgegevens⁶.

De wet vergt niet dat de natuurlijke persoon waarop het gegeven betrekking heeft (nog of al) in leven is. Ook gegevens m.b.t. al verwekte, maar nog niet geboren personen, evenals gegevens m.b.t. (min of meer recent) overleden personen dienen m.i. als persoonsgegeven te worden beschouwd⁷.

7. De natuurlijke persoon waarop het gegeven betrekking heeft moet geïdentificeerd of minstens identificeerbaar zijn. De verwerking van uitsluitend anonieme gegevens, waarvan geen relatie met een geïdentificeerde persoon kan worden vastgesteld, valt dus niet onder de wet.

Naar analogie met de commentaar bij het verdrag nr. 108 van de Raad van Europa en de Nederlandse wet mag worden aangenomen dat een natuurlijk persoon niet als identificeerbaar wordt beschouwd wanneer het identificatieproces onredelijke inspanningen of kosten vergt in verhouding tot het nut ervan⁸.

Het feit dat een gegeven, om als persoonsgegeven te worden gekwalificeerd, op een geïdentificeerd of identificeerbaar persoon betrekking dient te hebben, impliceert evenwel niet dat het persoonsgegeven op zich moet toelaten de betrokken persoon te identificeren. Het volstaat dat het gegeven met een bepaalde of een bepaalbare persoon in verband kan worden gebracht.

---

⁵ Gedr. St., Senaat, B.Z. 1991-1992, 445-2, 57.

⁶ De definitie van "persoonsgegevens" in de Wet Verwerking Persoonsgegevens is dus niet identiek aan deze vervat in de Kruispuntbankwet. De gegevensbeschermende bepalingen vervat in deze laatste wet zijn ook van toepassing op gegevens betreffende geïdentificeerde of identificeerbare rechtspersonen of feitelijke verenigingen (zie artikel 2, eerste lid).

⁷ Wat betreft overleden personen in dezelfde zin, DUMORTIER, J., loc., 1993, 7.

⁸ CONSEIL D'EUROPE, Rapport explicatif concernant la Convention pour la protection des personnes à l'égard du traitement automatisé des données à caractère personnel, 1981, 14, nr. 28; Regels ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer in verband met persoonsregistraties (Wet persoonsregistraties), Memorie van Toelichting, Tweede Kamer, vergaderjaar 1984-1985, 19095, nr. 3, 35.

2.1.2. Verwerking

Uit artikel 1 § 1 WVP blijkt dat 2 soorten van verwerkingen worden onderscheiden: enerzijds "de geautomatiseerde verwerking" en anderzijds "het houden van een manueel bestand". De beschermingsregeling is in beginsel van toepassing op beide soorten verwerkingen, zij het dat bepaalde regelen (bijvoorbeeld de verplichting tot voorafgaande aangifte van de verwerking bij de CBPL) slechts gelden voor de eerste soort verwerkingen. In dat licht is dus een duidelijk onderscheid tussen beide categorieën noodzakelijk.

2.1.2.1. Geautomatiseerde verwerking

8. Een "geautomatiseerde verwerking" wordt in artikel 1 § 3 WVP omschreven als "elk geheel van bewerkingen die geheel of gedeeltelijk langs geautomatiseerde weg zijn uitgevoerd en betrekking hebben op de registratie en de bewaring van persoonsgegevens, alsook op de wijziging, de uitwissing, de raadpleging of de verspreiding van deze gegevens".

9. Een verwerking wordt aldus beschouwd als een geheel van specifieke bewerkingen, die verschillend van aard kunnen zijn. Belangrijk is te weten wanneer er sprake is van één dan wel van meerdere verwerkingen. Eén en ander is van belang in het licht van de aangifteplicht vervat in artikel 17 WVP (per verwerking dient een aangifte gedaan en een vergoeding betaald), van de mogelijkheid tot vrijstelling van aangifte overeenkomstig artikel 17 § 8 WVP (slechts wanneer een verwerking geen andere doeleinden dient of gegevens bevat dan deze opgesomd in het vrijstellende besluit, zal geen aangifte moeten worden gedaan), de plicht tot mededeling van wijzigingen aan vroegere aangiften (artikel 17 § 7 WVP) en de beoordeling van de naleving van het doelmatigheidsbeginsel (naarmate de beoogde doelstellingen specifiekere zijn, zullen de verwerkte gegevens allicht minder snel als overmatig en sneller als ter zake dienend kunnen worden beschouwd).

Uit twee adviezen⁹ die de CBPL uitbracht m.b.t. de wet, toen deze nog in ontwerpvorm was, kan worden afgeleid dat een reeks bewerkingen als één verwerking worden beschouwd indien ze als een samenhangend geheel met één of meer gemeenschappelijke doelstellingen worden uitgevoerd. De technische of ruimtelijke organisatie van de verwerking (zoals de opdeling in computerprogramma's, de al dan niet volledige automatisering ervan, de opsplitsing tussen verschillende fysische locaties, ...) zijn dus niet relevant¹⁰, maar wel de gemeenschappelijke doelstelling(en).

Blijft dan de vraag hoe precies doeleinden moeten worden omschreven. Bij de uitwerking van de aangifteformulieren streeft de CBPL er alvast naar om, in navolging van het Britse aangiftesysteem, een aantal veel voorkomende doelstellingen te omschrijven in een soort thesaurus, die geleidelijk zal worden aangevuld. Deze omschrijvingen zullen een leidraad zijn bij het bepalen van het niveau van precisie waarmee de beschrijving van de doelstellingen dient te gebeuren en

---

⁹ Zie *Gedr. St.*, Kamer, B.Z. 1991-1992, 413/12, 80-81 en *Gedr. St.*, Senaat, B.Z. 1991-1992, 445-2, 121.

¹⁰ In heel wat gevallen zal één geautomatiseerde verwerking in de zin van de wet aldus in realiteit overeenkomen met een reeks van toepassingen en bestanden. In dezelfde zin BOULANGER, M., DE TERWANGHE, C. en LEONARD, T., *Le.*, 1993, 372.

dus van de criteria om een onderscheid te maken tussen verwerkingen. In punt 3.1. worden een aantal voorbeelden gegeven van doeleinden i.v.m. de sector van de gezondheidszorg, zoals ze voorkomen in een eerste ontwerp van thesaurus opgesteld door de CBPL.

10. Om van een geautomatiseerde verwerking te kunnen gewagen, is krachtens de bovenvermelde wettelijke definitie niet vereist dat alle bewerkingen die daarvan deel uitmaken, op geautomatiseerde wijze geschieden. Het volstaat dat een deel ervan geautomatiseerd gebeurt.

11. Gezien de bewaring op zich als bewerking wordt beschouwd, is het niet van belang of de gegevens daadwerkelijk worden gebruikt. Voldoende is dat de gegevens voor geautomatiseerde bewerkingen beschikbaar worden gehouden of de mogelijkheid daartoe bestaat.

Om persoonsgegevens op geautomatiseerde wijze te bewaren, te wijzigen, uit te wissen, te raadplegen of te verspreiden, moeten deze, althans gedeeltelijk, op een automatisch toegankelijke drager beschikbaar zijn¹¹. Dat een elektronische drager automatisch toegankelijk is, lijdt geen twijfel. Of bijvoorbeeld micro-fiches of papieren steekkaarten automatisch toegankelijk zijn, hangt af van de automatische bewerkingsmiddelen die de gebruiker ter beschikking heeft. Op geautomatiseerde wijze betekent echter zeker niet zonder meer computerondersteund, maar doelt op alle technieken waarbij één of meerdere bewerkingen niet rechtstreeks door de menselijke hand worden gestuurd¹².

12. In de lijst van bewerkingen komt naast de bewaring, wijziging, uitwissing, raadpleging of verspreiding van persoonsgegevens, evenwel ook de registratie voor. Naar de letter van de wet zou de loutere geautomatiseerde registratie van persoonsgegevens, die nadien niet op automatisch toegankelijke dragers worden bewaard, dan ook als geautomatiseerde verwerking kunnen worden beschouwd. Men denke bijvoorbeeld aan het gebruik van een tekstverwerker voor het aanmaken van teksten, die nadien enkel op papier worden bewaard¹³. Allicht heeft de wetgever dit niet bedoeld.

13. Bemerkt tenslotte dat de inzameling van gegevens op zich niet als verwerking wordt beschouwd.

2.1.2.2. Houden van een manueel bestand

14. Het "houden van een manueel bestand" wordt in artikel 1 § 4 WVP omschreven als "de registratie, de bewaring, de wijziging, de uitwissing, de raadpleging of de verspreiding van persoonsgegevens in de vorm van een bestand op een niet-geautomatiseerde drager".

Het begrip "houden van een manueel bestand" vormt dus een soort restcategorie. Zodra

---

¹¹ Indien een bestand op een niet-automatisch toegankelijke drager wordt bewaard, is er sprake van het houden van een manueel bestand (artikel 1 § 4 WVP).

¹² GEERTS, G., HEESTERMANS, H., *Van Dale Groot Woordenboek van de Nederlandse Taal*, Van Dale Lexicografie, 1984, 221.

¹³ DUMORTIER, J., *Le*, 1993, 8.

persoonsgegevens worden bewaard in de vorm van een bestand, zonder dat het bijhouden op een automatisch toegankelijke drager geschiedt en zonder dat een (deel van) de bewerkingen die op de gegevens worden toegepast, op geautomatiseerde wijze geschieden, is er sprake van het houden van een manueel bestand.

15. Om van een "bestand" te kunnen gewagen, moet het gaan om "een geheel van persoonsgegevens (...), samengesteld en bewaard op een logisch gestructureerde wijze (structuur die is ingevoerd, FR) met het oog op een systematische raadpleging ervan" (artikel 1 § 2 WVP).

Niet-automatisch toegankelijke gegevensverzamelingen zonder logische structuur vallen dus niet onder de wet. Als voorbeeld van een ongeordende gegevensverzameling, die aldus niet als bestand wordt beschouwd in de zin van de wet, wordt in de commentaar van de artikelen in eerste instantie een niet-automatisch toegankelijke dossierverzameling vermeld die louter alfabetisch of rekenkundig is gerangschikt¹⁴. A fortiori zal een enkelvoudig papieren dossier, met losse aantekeningen en min of meer chronologisch gerangschikte documenten van velerlei aard niet aan de vereiste van systematische toegankelijkheid voldoen. Anders wordt het wanneer de houder van een dossierverzameling per dossier exact weet wat hij waar kan terugvinden, omdat de dossiers volgens een vaste structuur zijn georganiseerd, of als er sprake is van een al dan niet geautomatiseerde index. In geval dergelijk verwijzingsbestand bestaat, dient de controle van de CBPL overigens ook te worden uitgebreid tot de corresponderende dossiers om de juistheid en de pertinentie van gegevens in het verwijzingsbestand te kunnen nagaan¹⁵.

Verdere, nog relevante voorbeelden uit de commentaar van de artikelen van gegevensverzamelingen die niet als bestand worden beschouwd, zijn boeken en andere schriftelijke publicaties zoals telefoonboeken.

In de praktijk zijn in elk geval heel wat interpretatiemoeilijkheden te verwachten bij de vaststelling of een bepaalde, niet-geautomatiseerde gegevensverzameling al dan niet voldoende gestructureerd is om als bestand in de zin van de wet te worden beschouwd¹⁶.

M.i. zullen heel wat gegevensverzamelingen die in het dagelijks taalgebruik of zelfs in andere wetteksten als "dossier" worden bestempeld, bestanden blijken te zijn in de zin van de Wet Verwerking Persoonsgegevens. Zo bijvoorbeeld het patiëntendossier, opgelegd door de artikelen 15 en 17 quater van de wet van 7 augustus 1987 op de ziekenhuizen (hierna genoemd Ziekenhuiswet), dat bestaat uit het medisch en het verpleegkundig dossier, en juist verplicht wordt gesteld om een systematische behandeling van de patiënten mogelijk te maken.

---

¹⁴ Gedr. St., Kamer, 1990-91, 1610/1, 5. De vereiste van de niet-automatische toegankelijkheid van de dossierverzameling is in de commentaar van de artikelen niet terug te vinden, gezien in het Regeringsontwerp ook voor geautomatiseerde verwerkingen de bestandsvormvereiste gold. Deze vereiste werd echter tijdens de parlementaire behandeling geschrapt voor geautomatiseerde verwerkingen.

¹⁵ Gedr. St., Kamer, B.Z. 1991-1992, 413/12, 16.

¹⁶ Over de moeilijkheden waartoe een gelijkaardige bepaling uit de Franse wet geleid heeft, zie de literatuur vermeld in BOULANGER, M., DE TERWANGHE, C. en LEONARD, T., loc. cit., 1993, 372, voetnoot 21.

2.1.3. Uitsluitingen

16. Niet elke verwerking van persoonsgegevens die aan hogervermelde voorwaarden voldoet, valt echter binnen het bereik van de wet. Artikel 3 § 2 WVP sluit een aantal soorten verwerkingen uit.

2.1.3.1. Privé-verwerkingen

17. Dit is in de eerste plaats het geval voor verwerkingen van persoonsgegevens beheerd door natuurlijke personen die wegens hun aard bestemd zijn voor privé-, gezins- of huishoudelijk gebruik, en die bestemming behouden (artikel 3 § 2, 1° WVP).

Luidens de commentaar van de artikelen¹⁷ wordt het als buitensporig ervaren, uit naam van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer een reglementering uit te vaardigen die ook van toepassing zou zijn op al dan niet geautomatiseerde verwerkingen van persoonsgegevens voor louter privé-doeleinden door een natuurlijk persoon. Hierbij worden voorbeelden gegeven zoals adressenboekjes, agenda's, enz., ongeacht of deze op papier worden bijgehouden of bijvoorbeeld op een huiscomputer.

18. Wel wordt een zeer stricte driedubbele vereiste gesteld. Vooreerst dienen de verwerkte persoonsgegevens te worden beheerd door een natuurlijk persoon. Verwerkingen van persoonsgegevens beheerd door feitelijke verenigingen of rechtspersonen vallen dus in geen geval onder de uitsluiting.

19. Bovendien moeten de verwerkte persoonsgegevens omwille van hun aard bestemd zijn voor louter privé-, gezins- of huishoudelijke doeleinden. Patiëntengegevens thuis bewaard door een geneesheer, persoonsgegevens die door een werknemer thuis worden verwerkt voor zijn bedrijf (zoals adressen van zakenrelaties, klanten of medewerkers), examenresultaten bewaard door een leraar of parochieregisters bijgehouden door een pastoor zijn niet bestemd voor privé-doeleinden; het verwerken van een ledenlijst van een kleine voetbalclub zou volgens de Minister van Justitie wel onder de uitzondering kunnen vallen¹⁸.

20. Tenslotte moet de verwerking haar privé-, gezins- of huishoudelijke bestemming bewaren. Gezien in de wet wordt verwezen naar de bestemming van de verwerking, en niet naar het effectieve gebruik ervan, zal een louter toevallig of sporadisch aanwenden van de persoonsgegevens voor andere dan loutere privé-doeleinden (bijvoorbeeld het eenmalig versturen aan vrienden van uitnodigingen voor een bedrijfsactiviteit) m.i. geen toepasselijkheid van de reglementering met zich brengen. Anders wordt het uiteraard wanneer dergelijk gebruik systematisch geschiedt, zodat mag worden vermoed dat de verwerking voortaan ook met deze bestemming wordt verricht.

---

¹⁷ Gedr. St., Kamer, 1990-91, 1610/1, 7.

¹⁸ Gedr. St., Kamer, B.Z. 1991-1992, 413/12, 22-23.

2.1.3.2. Verwerkingen van openbare gegevens

21. De beschermingsregeling is evenmin toepasselijk indien alle verwerkte persoonsgegevens als openbaar worden beschouwd, hetzij omdat ze onder een wettelijk of reglementair voorschrift tot openbaarmaking vallen (artikel 3 § 2, 2° WVP), hetzij omdat de betrokkene zelf de openbaarmaking verricht of doet verrichten (artikel 3 § 2, 3° WVP). In dat laatste geval valt de verwerking evenwel slechts buiten de toepassing van de wet voorzover de verwerking de finaliteit van de openbaarmaking eerbiedigt.

22. Onder een wettelijke verplichting van openbaarmaking vallen bijvoorbeeld de gegevens opgenomen in openbare registers (handelsregister, hypotheekregister, ...) of gegevens die dienen te worden gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad of zijn bijlagen (benoemingen en ontslagen in de overheidssector en in vennootschappen, onbekwaamverklaringen, ...).

23. Openbaarmaking door of op vraag van de betrokkene impliceert diens uitdrukkelijke wil tot het openbaren van de gegevens. In de commentaar van de artikelen wordt het voorbeeld gegeven van handelsreclame; tijdens de parlementaire bespreking werd ook verwezen naar geboortekaartjes of huwelijksberichten¹⁹. Het loutere feit dat bepaalde persoonsgegevens kunnen worden afgeleid door bepaalde openbare gedragingen van een persoon te observeren, impliceert dus geenszins dat de verwerking van deze gegevens niet zou zijn onderworpen aan de beschermingsregeling. Openbaren betekent bovendien publiek maken. Een mededeling tijdens een privé-gesprek of een sollicitatie-interview is dus geen openbaarmaking in de zin van deze bepaling²⁰.

24. Er weze tenslotte vermeld dat de uitsluiting uit het toepassingsgebied van de wet slechts geldt in de mate dat alle verwerkte persoonsgegevens als openbaar kunnen worden beschouwd. Indien dus ook andere gegevens worden verwerkt, herwint de wet haar toepassing.

2.1.3.3. Verwerkingen in uitvoering van de wet op de openbare statistiek

25. Tenslotte is de beschermingsregeling niet van toepassing op verwerkingen verricht in uitvoering van de wet op de openbare statistiek, met uitzondering van de mededeling van statistieken waaruit persoonsgegevens kunnen worden afgeleid²¹ (artikel 3 § 2, 4° WVP).

2.2. Toepassingsgebied *ratione personae*

26. De vraag op wie gegevens betrekking moeten hebben opdat de beschermingsregeling toepasselijk zou zijn, werd reeds hoger behandeld in punt 2.1.1. en komt hier niet opnieuw aan de orde. Wel wordt getracht aan te geven wie de verplichtingen vervat in de beschermingsregeling dient na te leven wanneer hij persoonsgegevens verwerkt in de zin van de wet.

---

¹⁹ *Gedr. St.*, Kamer, B.Z. 1991-1992, 413/12, 26.

²⁰ DUMORTIER, J., *loc.*, 1993, 9.

²¹ Zie artikel 2, c, tweede lid van de wet van 4 juli 1962 betreffende de openbare statistiek, en de artikelen die daarnaar verwijzen.

De beschermingsregeling is van toepassing ongeacht of de instantie die de gegevens verwerkt een natuurlijke persoon, een rechtspersoon of een feitelijke vereniging is. Evenmin wordt onderscheid gemaakt naargelang de instantie die de gegevens verwerkt een privaats- of een publiekrechtelijk karakter heeft. Bepaalde regelen²² zijn evenwel niet van toepassing op verwerkingen verricht in het kader van de uitvoering van hun opdrachten door het Bestuur Veiligheid van de Staat van het Ministerie van Justitie of de Algemene Dienst Inlichting en Veiligheid van het Ministerie van Landsverdediging (zie artikel 3 § 3 WVP), ofschoon deze diensten als dusdanig niet worden uitgesloten uit de werkingssfeer van de wet. Ook openbare overheden belast met taken van gerechtelijke politie en bepaalde openbare overheden belast met taken van bestuurlijke politie worden van een aantal verplichtingen ontheven²³.

27. Om, ongeacht de concrete wijze van verwerking van persoonsgegevens, duidelijk aan te geven op wie de eindverantwoordelijkheid rust voor de naleving van de verplichtingen, wordt in artikel 1 §§ 6 en 7 WVP een belangrijk begrippenpaar gedefinieerd. Het betreft de noties "houder van het bestand" en "bewerker". Onder "houder van het bestand" wordt verstaan, "de natuurlijke persoon of de rechtspersoon of de feitelijke vereniging (...) die bevoegd is om te beslissen over het doel van de verwerking of over de soorten gegevens die erin moeten voorkomen. Indien het doel van de verwerking of de soorten gegevens die erin moeten voorkomen bij de wet zijn bepaald, is de houder van het bestand de natuurlijke persoon of de rechtspersoon die bij de wet is aangewezen om het bestand te houden. De houder van het bestand, natuurlijke persoon, die geen woonplaats in België heeft, moet, om toe te laten dat de rechten bedoeld in de artikelen 10 en 12 - recht op toegang, verbetering, verwijdering en niet-aanwending, FR - uitgeoefend worden, woonplaats in België kiezen. De houder van een bestand, rechtspersoon of feitelijke vereniging, waarvan de zetel zich in het buitenland bevindt, moet een vertegenwoordiger in België aanduiden bij wie de rechten bedoeld in de artikelen 10 en 12 kunnen uitgeoefend worden". De "bewerker" is "de natuurlijke persoon of de rechtspersoon of de feitelijke vereniging (...) aan wie de organisatie en de uitvoering van de verwerking worden toevertrouwd". De eindverantwoordelijkheid omtrent de naleving van de verplichtingen vervat in de wet ligt bij de houder van het bestand.

28. Het begrip "houder van een bestand"²⁴ is aldus functioneel van aard: het verwijst naar de

---

²² Het betreft de bepalingen i.v.m. het recht op informatie bij gegevensinzameling en bij de eerste registratie in een bestand, de bijzondere beschermingsregelen voor gevoelige gegevens, de rechtstreekse uitoefening van de rechten van toegang, verbetering en niet-aanwending bij de houder van een bestand, het recht op verhaal bij de rechter en bij de CBPL en de verplichting tot voorafgaande aangifte van geautomatiseerde gegevensverwerking.

²³ Het betreft de verplichting tot informatie van de betrokkene bij de inzameling van gegevens en bij de eerste registratie in een bestand en de mogelijkheid tot rechtstreekse uitoefening van de rechten van toegang tot, en verbetering en niet-aanwending van gegevens bij de houder van een bestand.

²⁴ Zoals reeds tijdens de parlementaire bespreking van de wet werd opgemerkt (Gedr. St., Kamer, 1990-1991, 1610/4, 2-3, waar een amendement om de uitdrukking "houder van het bestand" te vervangen door "houder van de verwerking" door de Minister wordt afgewezen met het m.i. weinig overtuigende argument dat de term "houder van het bestand" ook wordt gehanteerd in het verdrag nr. 108 van de Raad van Europa), is de uitdrukking "houder van een bestand" eigenlijk slecht gekozen. Vooreerst is niet de term "bestand" het centrale begrip van de wet, maar wel "verwerking". Gezien in de definitie van een geautomatiseerde verwerking geen bestandsvorm wordt

instantie die de bevoegdheid heeft om te beslissen over het doel van een verwerking of de soorten te verwerken gegevens. Indien niet dezelfde instantie bevoegd is om te beslissen over het doel van de verwerking en over de soorten te verwerken gegevens, lijkt de voorkeur te moeten worden gegeven aan de instantie die het doel bepaalt²⁵.

De wet schrijft bewust niet dwingend voor waar men binnen een organisatie het houderschap dient te situeren, maar legt enkel de functionele criteria vast. Enkel wanneer het doel van een verwerking en de aard van de verwerkte gegevens bepaald worden bij wet, wordt uitdrukkelijk aangegeven dat de door de wet met de verwerking belaste instantie als houder dient te worden beschouwd.

In organisaties of ondernemingen, zal het houderschap zich meestal bij de organisatie of de onderneming als rechtspersoon of feitelijke vereniging situeren. Zij hebben de uiteindelijke beslissingsmacht over de verwerking. In elk geval heeft het uitbesteden of delegeren van het beheer van of de feitelijke omgang met de gegevens geen invloed op het houderschap. Ook de eventuele afsplitsing van de verantwoordelijkheid voor de inhoud van de gegevens is niet van aard om het houderschap te verleggen. Dit blijft berusten bij de instantie die de zeggenschap en de eindverantwoordelijkheid heeft over het geheel.

Zo zal een ziekenhuis als rechtspersoon doorgaans de houder van het bestand zijn m.b.t. de verwerkingen die in haar schoot worden verricht²⁶. Het is immers het ziekenhuis en bijvoorbeeld niet de directeur, de hoofdgeneesheer of de onderscheiden ziekenhuisgeneesheren, die de beslissingsbevoegdheid heeft m.b.t. de doeleinden waarvoor persoonsgegevens worden verwerkt. Deze zienswijze wordt bevestigd in een ontwerp van omzendbrief van het Ministerie van Volksgezondheid m.b.t. de Wet Verwerking Persoonsgegevens.

Er weze nu evenwel reeds aangegeven dat voor de verwerking van medische persoonsgegevens specifiek wordt voorzien in de verplichting van de houder van het bestand om een beoefenaar van de geneeskunst aan te duiden die de verantwoordelijkheid heeft en het toezicht uitoefent op dergelijke verwerkingen, en in het bijzonder vastlegt welke personen welke bewerkingen m.b.t. de gegevens mogen uitvoeren (zie lager, punt 3.3.). Het is aldus perfect denkbaar dat het ziekenhuis, en meer bepaald de beheerder, geen toegang heeft tot alle persoonsgegevens die voorkomen in verwerkingen waarvan het houder is.

---

vereist, zullen er "houders van bestanden" zijn zonder bestand (DUMORTIER, J., *loc. cit.*, 1993, 9). Bovendien wordt met "houder" degene bedoeld die de beslissingsbevoegdheid heeft over een verwerking. Dit is evenwel niet noodzakelijk dezelfde instantie die de verwerking houdt, in de zin dat hij op de gegevens bewerkingen uitvoert. Het begrippenapparaat van de wet verdient aldus op dit vlak een aanpassing, bijvoorbeeld door het gebruik van een term als "verantwoordelijke voor de verwerking" (*Ibid.*, 9).

²⁵ In dezelfde zin, CENTRUM VOOR INTERNATIONAAL STRAFRECHT VAN DE VRIJE UNIVERSITEIT BRUSSEL, *loc. cit.*, 1992-1993, 1147.

²⁶ In dezelfde zin, DECOSTER, C., "De verwerking van medische persoonsgegevens", in CENTRUM VOOR ZIEKENHUISWETENSCHAP K.U. LEUVEN, Bescherming van persoonsgegevens in de gezondheidszorg, Knokke, 10-11 december 1993, 4.

29. Is het doel van een verwerking en de aard van de verwerkte gegevens in de overheidsfeer niet wettelijk vastgelegd, zal doorgaans het betrokken overheidsorgaan (de gemeente, de provincie, de Minister, de parastatale, ...) of, onder diens verantwoordelijkheid, het hoofd van de betrokken dienst, als houder worden beschouwd, eerder dan het bestuur (gemeentebestuur, provinciebestuur, beheerscomité) van de betrokken instelling.

2.3. Toepassingsgebied *ratione loci*

30. De wet is van toepassing op "het houden van een manueel bestand in België" en "op elke geautomatiseerde verwerking, ook als de bewerkingen geheel of gedeeltelijk in het buitenland worden gedaan, maar die verwerking in België rechtstreeks toegankelijk is met behulp van middelen die aan de verwerking eigen zijn" (artikel 3 § 1 WVP).

31. Het ruimtelijke toepassingsgebied van de Belgische wet is dus, wat betreft geautomatiseerde verwerkingen, erg breed. De tekst van artikel 3 § 1, 2° is niet erg duidelijk omtrent de vraag of geautomatiseerde verwerkingen die fysisch (gedeeltelijk) op het Belgische grondgebied worden verricht, maar er niet rechtstreeks toegankelijk zijn, al dan niet onder de regeling vallen. Allicht was dit de bedoeling van de wetgever²⁷, maar hij had dit duidelijker kunnen aangeven.

32. Tijdens de parlementaire besprekingen werd gepreciseerd dat een verwerking rechtstreeks toegankelijk is met behulp van middelen die haar eigen zijn, zodra het systeem waarop de verwerking draait toegankelijk is zonder verder menselijk ingrijpen²⁸. In de commentaar van de artikelen wordt als voorbeeld de raadpleging van gegevens via een terminal gegeven²⁹.

Interactieve raadplegingen, via het telefoon- of een privaat netwerk, van elektronische verwerkingen van persoonsgegevens die in het buitenland worden beheerd, vallen dus zonder meer onder het toepassingsgebied van de wet. De vraag kan worden gesteld of de wet ook toepasselijk is wanneer via de terminal enkel een stapelverwerking in het buitenland kan worden opgestart, waarvan het resultaat achteraf op papier of via file transfer wordt meegedeeld, zonder dat de gebruiker van de terminal een interactieve toegang tot de gegevens bezit. M.i. valt dergelijke bewerking als dusdanig niet onder het toepassingsgebied van de wet, op voorwaarde dat het verkregen resultaat echter in België geen verdere bewerkingen ondergaat die onder het materiële toepassingsgebied ressorteren.

33. De informatieplicht van de betrokkene bij de inzameling van gegevens is toepasselijk zodra op het Belgische grondgebied persoonsgegevens worden ingezameld met het oog op een verwerking ervan, ongeacht de plaats waar de verwerking geschiedt (artikel 4 § 1 WVP).

Tenslotte wordt het verbod tot inzameling van bepaalde gevoelige gegevens op het Belgische

---

²⁷ In dezelfde zin, BOULANGER, M., DE TERWANGHE, C. en LEONARD, T., *Lc.*, 1993, 375; CENTRUM VOOR INTERNATIONAAL STRAFRECHT VAN DE VRIJE UNIVERSITEIT BRUSSEL, *Lc.*, 1992-1993, 1148.

²⁸ *Gedr. St.*, Kamer, B.Z. 1991-1992, 413/12, 22.

²⁹ *Gedr. St.*, Kamer, 1990-1991, 1610/1, 6.

grondgebied verruimd tot de gevallen waarin dergelijke inzameling geschiedt met het oog op een verwerking in het buitenland die in België zou zijn verboden (artikel 4 § 2 WVP).

2.4. Toepassingsgebied *ratione temporis*

34. De toepassing van de wet in de tijd wordt geregeld door twee uitvoeringsbesluiten. Het ene besluit³⁰ legt de eigenlijke datum van inwerkingtreding vast van de onderscheiden bepalingen; het andere³¹ voorziet m.b.t. een aantal wetsartikelen in een termijn waarbinnen de verwerkingen bestaande op de datum van inwerkingtreding moeten geschieden in overeenstemming met de verplichtingen opgelegd door het betrokken artikel.

Gezien enerzijds werd geopteerd voor een gefaseerde inwerkingtreding van de verschillende bepalingen, en anderzijds 3 soorten termijnen worden ingesteld voor de inregelstelling van bestaande verwerkingen, zijn niet minder dan 11 tijdstippen relevant voor degenen die de wet dienen toe te passen of er rechten aan ontleen. Al bij al niet erg eenvoudig dus voor de houders van bestanden om te weten wanneer zij welke verplichtingen moeten naleven, en voor de personen waarover gegevens worden verwerkt om uit te maken vanaf wanneer zij welke rechten kunnen laten gelden.

In bijlage 1 wordt in een samenvattende tijdstabel een schematisch overzicht geboden van de data vanaf wanneer de onderscheiden bepalingen concreet dienen te worden nageleefd. Voor de duidelijkheid worden in de tabel beide hogervermelde koninklijke besluiten samen behandeld, zonder onderscheid of het gaat om de eigenlijke inwerkingtreding van een bepaling, dan wel om het aflopen van een regularisatietermijn.

35. Om eenduidig te kunnen vaststellen vanaf wanneer welke verplichtingen gelden of rechten kunnen worden afgedwongen, dient kort te worden stilgestaan bij de vraag wanneer een verwerking "nieuw" is, in de zin dat de overgangsregeling geldend voor "bestaande" verwerkingen niet van toepassing is.

Wanneer een persoon of vereniging überhaupt slechts persoonsgegevens begint te verwerken na de datum van inwerkingtreding van een welbepaald artikel van de wet, stelt zich uiteraard geen probleem. De verwerking zal niet als een bestaande verwerking kunnen worden beschouwd, en de overgangsregeling is dus niet van toepassing. De voorschriften van de wet die vóór het opstarten van de verwerking reeds in werking zijn getreden, moeten onmiddellijk worden nageleefd.

---

³⁰ Het koninklijk besluit nr. 1 van 28 februari 1993 tot vaststelling van de datum van inwerkingtreding van de bepalingen van de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens, B.S., 18 maart 1993, 5816, gewijzigd bij koninklijk besluit nr. 6, B.S., 25 september 1993, 21260.

³¹ Het koninklijk besluit nr. 2 van 28 februari 1993 tot vaststelling van de termijn binnen welke een houder van een bestand zich moet schikken naar de bepalingen van de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens met betrekking tot de verwerkingen die op het tijdstip van inwerkingtreding bestaan, B.S., 18 maart 1993, 5817.

Problemen kunnen zich evenwel stellen met verwerkingen die reeds bestaan op het ogenblik van de inwerkingtreding van een bepaald artikel waarvoor een overgangstermijn is voorzien, en die korte tijd nadien aan wijzigingen onderhevig zijn, zoals een uitbreiding van de verwerkte gegevens, van het soort uitgevoerde bewerkingen of van de doeleinden van de verwerking. Ontstaat door deze aanpassingen dan een nieuwe verwerking, waarop de reeds in werking getreden bepalingen dan onmiddellijk van toepassing zijn, en waarvoor geen beroep meer kan worden gedaan op de overgangsregeling ?

Vooraf weze duidelijk gesteld dat de inhoudelijke relevantie van de vraag relatief beperkt is: hoogstens worden een aantal verplichtingen 9 maanden later van kracht. Niettemin kan de niet-tijdige naleving van bepaalde verplichtingen aanleiding geven tot vrij strenge strafsancities, zodat de praktische gevolgen van een verkeerde beoordeling van de nieuwigheidsgraad van een verwerking aanzienlijk kunnen zijn.

De vraag naar het onderscheid tussen een nieuwe en een bestaande verwerking hangt samen met de meer fundamentele, in punt 2.1.2.1. besproken kwestie, die erin bestaat te weten wanneer er in de zin van de wet dient te worden gesproken over één, dan wel over meerdere verwerkingen. Hoe ruimer het begrip verwerking wordt geïnterpreteerd, hoe minder snel er immers bij de aanpassing van een verwerking sprake zal zijn van een nieuwe verwerking.

Op basis van de standpunten m.b.t. deze problematiek ingenomen door de CBPL in de twee adviezen die ze uitbracht m.b.t. de wet, toen deze nog in ontwerpvorm was³², mag worden aangenomen dat wanneer de aangebrachte aanpassingen relatief onaanzienlijk zijn en volledig in de lijn liggen van de doeleinden van de bestaande verwerking, geen sprake is van een nieuwe verwerking. Leiden de wijzigingen van een verwerking tot een verandering in de doeleinden of zijn ze fundamenteel, is het voorzichtig de verwerking als een nieuwe verwerking te beschouwen. In elk geval mag worden verwacht dat streng zal worden opgetreden tegen wetsvermijding door nog snel vóór de inwerkingtreding van bepaalde artikelen wat fictieve verwerkingen uit te denken, en achteraf te veinzen dat het bestaande verwerkingen betrof.

3. Plichten van de houder van het bestand

36. Elke houder van een bestand moet een aantal minimumverplichtingen naleven bij de verwerking van persoonsgegevens.

3.1. Naleving van het doelmatigheidsbeginsel (artikel 5 WVP)

37. Persoonsgegevens mogen vooreerst slechts worden verwerkt voor duidelijk omschreven en wettige doeleinden en mogen niet gebruikt worden op een wijze die onverenigbaar is met deze doeleinden. Bovendien dienen de gegevens, uitgaande van de vooropgestelde doeleinden, toereikend, terzake dienend en niet overmatig te zijn.

38. Het is dus vooreerst niet toegestaan gegevens te verwerken zonder dat één of meerdere wettige doeleinden zijn vooropgesteld en duidelijk zijn omschreven. De wetgever wil aldus aan

---

³² Zie voetnoot 9.

de geregistreerde een minimum aan transparantie waarborgen omtrent het soort gebruik dat van persoonsgegevens kan worden gemaakt. De duidelijke omschrijving van de doeleinden is een moeilijke maar belangrijke opgave. De vooropgestelde doeleinden zijn immers de cruciale toetssteen voor de vaststelling van rechtmatigheid van de omgang met de verwerkte persoonsgegevens.

In de praktijk zal op dit vlak een redelijk evenwicht dienen te worden gezocht tussen 2 te mijden uitersten. Enerzijds een zeer ruime definitie van de doelstellingen, waardoor de vrijheid van gegevensverwerking quasi totaal blijft en de wettelijke bescherming de facto wordt uitgehold; anderzijds een al te concrete beschrijving van de doeleinden, waardoor elke efficiënte gegevensverwerking lamgelegd dreigt te worden en de controle-instanties overstelpt worden met aangiften en wijzigingen ervan.

De kunst bestaat er m.a.w. in de doelstellingen op dusdanige wijze te formuleren dat enerzijds de wettelijk voorziene bescherming afdoende wordt gewaarborgd, maar anderzijds niet elke gegevensverwerking nodeloos wordt bemoeilijkt. Zoals reeds aangegeven in punt 2.1.2.1., werkt de CBPL een open thesaurus uit waarin veel voorkomende doeleinden worden omschreven. In de mate dat houders van bestanden met deze omschrijvingen instemmen, en dus akkoord gaan met een gebruik van de gegevens binnen de aangegeven grenzen, volstaat het deze definities over te nemen. De uitwerking van thesaurus gebeurt in overleg met de onderscheiden maatschappelijke sectoren. Op die manier wordt a.h.w. een maatstaf gesteld van wat naar het heersend waardegevoel als normaal en wettig wordt beschouwd. Ook wordt daardoor het werk van de houders van bestanden vereenvoudigd, en voor de geregistreerde en de CBPL een hogere graad van transparantie bereikt. Gezien de standaardomschrijvingen als een soort toetsingsmaatstaf van het normale worden beschouwd, zal de CBPL allicht bijzondere aandacht besteden aan houders van bestanden die in aanzienlijke mate van de voorgestelde doeleindenomschrijvingen afwijken.

Hoewel de uitwerking van de thesaurus van doelstellingen zich nog in een beginstadium bevindt, kan toch reeds een idee worden gegeven van mogelijke definities. Zo zullen allicht doelstellingen worden voorgesteld zoals patiëntenzorg (diagnose en behandeling van de patiënt), patiënt-administratie (opvolgen van de behandeling en het verblijf van de patiënt met het oog op het administratief beheer en de facturatie), risicogroepenregistratie (identificeren en opvolgen van personen die een medisch risico dragen), donorenregistratie (aanleggen van verwerkingen met personen die als donor willen optreden, de promotie daartoe en de uitbating ervan) of arbeids-geneeskunde (opvolging, stimulering en controle van de gezondheidstoestand van werknemers van derden; onderzoek van de ongevallenverslagen).

39. De doeleinden die worden nagestreefd met een verwerking moeten niet alleen duidelijk worden omschreven; ze moeten bovendien wettig zijn. Noch in de wet, noch in de voorbereidende werken wordt dit begrip nader gepreciseerd. De notie 'wettig' is in elk geval ruimer dan de notie 'wettelijk'. Wat anderzijds in strijd is met wets- of reglementsbepalingen, of met de openbare orde of de goede zeden, is duidelijk onwettig. Daarbuiten zullen de CBPL en de rechtbanken het begrip nader moeten invullen op basis van de afweging van de rechtmatige belangen van enerzijds de geregistreerde en anderzijds de houder van het bestand. Een doelstelling die de individuele, rechtmatige belangen van een geregistreerde schendt zonder dat een hoger belang

wordt nagestreefd, moet dus als onwettig worden beschouwd³³.

40. Eenmaal de (wettige) doeleinden van de verwerkingen omschreven, moet erover worden gewaakt dat de verwerkte persoonsgegevens, uitgaande van die doeleinden, toereikend, terzake dienend en niet overmatig zijn.

De toereikendheidsvereiste houdt in dat de verwerking voldoende gegevens moet bevatten om de vooropgestelde doelstellingen te realiseren. Deze afweging dient uiteraard te geschieden vanuit het licht van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, en niet vanuit de invalshoek van de maximale efficiëntie voor de houder. Impliciet kan hieruit aldus een recht van de geregistreerde worden afgeleid tot aanvulling van persoonsgegevens indien hij van oordeel is dat het beeld dat over hem wordt verstrekt door een verwerking steunt op te beperkte gegevens.

41. Tegenhanger van de toereikendheidsvereiste is het verbod om overmatige persoonsgegevens te verwerken. Door de combinatie van beide vereisten heeft de wetgever willen aangeven dat zowel de verwerking van te weinig als van te veel persoonsgegevens kunnen aanleiding geven tot onrechtmatige inbreuken op de persoonlijke levenssfeer. Overmatige gegevensverwerking doet zich niet alleen voor wanneer de verwerkte gegevens te omvangrijk zijn, maar ook wanneer ze, gelet op de vooropgestelde doeleinden, te lang worden bewaard.

42. Tenslotte moeten de verwerkte gegevens dienend, relevant zijn voor het bereiken van de vooropgestelde doeleinden. Wat relevant is, zal casuïstisch moeten worden ingevuld in functie van de concrete omstandigheden van de verwerking, met in het achterhoofd de reeds hoger vermelde belangenafweging.

3.2. Naleving van de beperkingen inzake de verwerking van gevoelige en gerechtelijke gegevens (artikelen 6 en 8 WVP)

43. De verwerking van bepaalde, bijzonder beschermenswaardig geachte gegevens wordt aan strikte voorwaarden onderworpen. Is aan de gestelde toelaatbaarheidsvereisten niet voldaan, dan geldt een verwerkingsverbod.

Artikel 6 WVP voorziet in beperkingen m.b.t. de verwerking van "gevoelige" persoonsgegevens, zijnde persoonsgegevens m.b.t. het ras, de etnische afstamming, het seksueel gedrag, de overtuiging of activiteit op politiek, levensbeschouwelijk of godsdienstig gebied en het lidmaatschap van een vakbond of ziekenfonds. Het begrip "etnisch" verwijst daarbij niet alleen naar de volkenkunde, maar ook naar een cultureel criterium: zo vormen de zigeuners bijvoorbeeld een "etnie"³⁴.

Artikel 8 WVP voorziet in strikte verwerkingsvoorwaarden voor een aantal gegevens die betrekking hebben op geschillen voorgelegd aan de hoven en rechtbanken, misdrijven, uitgesproken straffen, detenties en allerhande ontzettingen³⁵.

---

³³ In dezelfde zin, BOULANGER, M., DE TERWANGHE, C. en LEONARD, T., *loc. cit.*, 1993, 377.

³⁴ *Gedr. St.*, Senaat, B.Z. 1991-1992, 445-2, 88.

³⁵ Meer bepaald betreft het persoonsgegevens m.b.t. volgende aangelegenheden:
- de geschillen voorgelegd aan de hoven, rechtbanken of de administratieve rechtscolleges;

44. De vermelde soorten gegevens mogen slechts worden verwerkt voor door of krachtens de wet vastgestelde doeleinden. Bovendien kunnen bij in Ministerraad overlegd koninklijk besluit en na advies van de CBPL bijzondere beschermingsregelen worden uitgevaardigd.

In de Wet Verwerking Persoonsgegevens zelf worden alvast een beperkt aantal toelatingen tot verwerking van de vermelde gegevens verstrekt. Zo wordt uitdrukkelijk vermeld dat het verbod tot verwerking van gevoelige gegevens verenigingen niet verbiedt eigen ledenbestanden bij te houden, wordt omschreven welke gegevens mogen worden opgenomen in het centrale en de gemeentelijke strafregisters, en wordt gepreciseerd onder welke voorwaarden een advocaat gerechtelijke gegevens mag verwerken met het oog op de bescherming van de belangen van zijn cliënten.

Twee uitvoeringsbesluiten in uitvoering van respectievelijk de artikelen 6 en 8, die bepalen in welke omstandigheden en onder welke voorwaarden de bijzonder beschermenswaardig geachte gegevens mogen verwerkt worden, zijn in de maak en misschien zelfs al uitgevaardigd op het ogenblik dat U dit leest.

3.3. Naleving van de beperkingen inzake de verwerking en mededeling van medische gegevens (artikel 7 WVP)

45. Ook voor medische persoonsgegevens geldt een bijzondere beschermingsregeling, die echter soepeler is dan deze voor de in het vorige punt beschreven gevoelige en gerechtelijke gegevens. Naarmate medische gegevens evenwel ook onder de omschrijving van de gevoelige of gerechtelijke gegevens vallen, gelden echter cumulatief beide soorten van beperkingen.

46. Krachtens 7, eerste lid WVP worden als "medische persoonsgegevens" beschouwd, persoonsgegevens "waaruit informatie kan worden afgeleid omtrent de vroegere, huidige of

-
- de misdrijven waarvan een persoon wordt verdacht of waarin hij is betrokken;
  - de misdrijven waarvoor een persoon is veroordeeld en de straffen die tegen hem zijn uitgesproken;
  - de detenties en de terbeschikkingstellingen van de Regering krachtens bepaalde artikelen van de Landloperijwet, het Strafwetboek en de Vreemdelingenwet;
  - de interneringsmaatregelen en terbeschikkingstellingen van de Regering krachtens de Wet Bescherming Maatschappij;
  - de beslissingen inzake voorlopige hechtenis;
  - de verzoeken tot betaling van een geldsom met het oog op het verval van de strafvordering voor sommige misdrijven;
  - de maatregelen genomen tegen minderjarigen op grond van de Jeugdbeschermingswet;
  - de ontzettingen uit de ouderlijke macht en de maatregelen voor opvoedingsbijstand uitgesproken in uitvoering van de Jeugdbeschermingswet;
  - de gratiebesluiten en de maatregelen inzake uitwissing van veroordelingen of herstel in eer en rechten;
  - de besluiten die de voorwaardelijke invrijheidstelling gelasten;
  - de wegzendingen uit het leger, uit de politie, uit de rijkswacht of uit de dienst gewetensbezwaarden;
  - de vervallenverklaringen of ontzettingen uitgesproken door hoven of rechtbanken of geldend t.a.v. veroordeelde personen;
  - de opschorting van de uitspraak van veroordeling in uitvoering van de Probationwet;
  - de maatregelen genomen ten aanzien van geesteszieken op grond van de Geestesziekenwet;
  - andere maatregelen of sancties die m.b.t. een persoon zijn uitgesproken, aan te duiden bij koninklijk besluit.

toekomstige fysieke of psychische gezondheidstoestand, met uitzondering van de louter administratieve of boekhoudkundige gegevens betreffende de geneeskundige behandeling of verzorging". De bron van de gegevens (mededeling door de betrokkene of een derde, vaststelling door een geneesheer, ...) speelt aldus geen enkele rol.

Deze definitie werd overgenomen uit de Kruispuntbankwet³⁶. Het Toezichtscomité ingesteld bij deze wet, waarvan de Voorzitter en één lid van rechtswege lid zijn van de CBPL, kreeg reeds de gelegenheid te preciseren welke medische gegevens als louter administratief of boekhoudkundig mogen worden beschouwd, en dus niet onderhevig zijn aan het bijzonder beschermingsregime³⁷. Als dusdanig worden bijvoorbeeld bestempeld, de woonplaats van een persoon (ook als daaruit bijvoorbeeld kan worden afgeleid dat hij in een psychiatrische instelling verblijft), de aanduiding dat een persoon een dossier heeft bij een instelling van sociale zekerheid zoals het Fonds voor Beroepsziekten of het Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering, of de graad van economische arbeidsongeschiktheid. De medische verslagen die de graad van medische arbeidsongeschiktheid motiveren, de aanvragen tot terugbetaling van medische diensten of prestaties, en, in het algemeen, alle persoonsgegevens die betrekking hebben op medische symptomen, diagnoses, behandelingen of prognoses, worden daarentegen wel als medisch persoonsgegeven beschouwd. M.b.t. nomenclatuurcodes neemt het Toezichtscomité een aarzelende houding aan. Hoewel deze codes op zich louter administratieve of boekhoudkundige doeleinden dienen, kan uit een aantal ervan toch medische informatie worden afgeleid. Voorzichtigheidshalve worden alle codes daarom als medisch persoonsgegeven beschouwd.

47. Medische persoonsgegevens mogen uitsluitend worden verwerkt onder het toezicht en de verantwoordelijkheid van een beoefenaar van de geneeskunst (hiermee worden niet alleen geneesheren bedoeld, maar evenzeer tandartsen, apothekers of vroedvrouwen³⁸) of nog, mits een bijzondere schriftelijke toestemming van de titularis, die evenwel moet worden verstrekt voor elke medische handeling afzonderlijk³⁹.

Deze bepaling is minder streng dan de Code van geneeskundige plichtenleer, die bepaalt dat het aanleggen van een bestand van medische gegevens slechts toegelaten is voor de behandelende geneesheer en uitsluitend met het oog op het verzekeren van de diagnose en de behandeling van zijn patint⁴⁰. De bepaling uit de Wet Bescherming Persoonlijke Levenssfeer maakt het bijvoorbeeld mogelijk dat in een ziekenhuis de verwerking van medische persoonsgegevens m.b.t. alle

---

³⁶ Zie het artikel 2, eerste lid, 7° van de Kruispuntbankwet.

³⁷ TOEZICHTSCOMITE BIJ DE KRUISPUNTBANK VAN DE SOCIALE ZEKERHEID, Activiteitenverslag 1992. Het privé-leven aan het kruispunt van de informatica, Brussel, 1992, 34-36.

³⁸ Artikel 1 van het koninklijk besluit nr. 78 van 10 november 1967 betreffende de geneeskunst bepaalt immers dat 'de geneeskunst omvat de geneeskunde, de tandheelkunde inbegrepen, uitgeoefend ten aanzien van menselijke wezens en de artsennijbereidkunde, onder hun curatief of preventief voorkomen'.

³⁹ Gedr. St., Kamer, 1991-92 (B.Z.), 413/12, 37.

⁴⁰ Nota van het Bureau van de Nationale raad van de Orde der Geneesheren betreffende het wetsontwerp tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens, Gedr. St., Kamer, B.Z. 1991-1992, 413/12, 107.

patiënten gebeurt onder het toezicht en de verantwoordelijkheid van een arts die bij de patiëntenzorg op geen enkele wijze betrokken is⁴¹. Mits bijzondere schriftelijke toestemming van de betrokkene kunnen medische gegevens zelfs worden verwerkt buiten het toezicht en de verantwoordelijkheid van een beoefenaar van de geneeskunst.

In de mate dat instellingen van sociale zekerheid medische gegevens verwerken die nodig zijn voor de toepassing van de sociale zekerheid, legt de Kruispuntbankwet hen evenwel strictere verplichtingen op: de gegevens moeten worden verwerkt onder het toezicht en de verantwoordelijkheid van een geneesheer (en niet van een ander beoefenaar van de geneeskunst), waarvan de identiteit moet zijn meegedeeld aan het Toezichtscomité opgericht bij de Kruispuntbank. De mogelijkheid tot afwijking met schriftelijke instemming van de betrokkene bestaat hier niet.

Ook in een ontwerp van koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 23 oktober 1964 tot bepaling van de normen die door de ziekenhuizen en hun diensten moeten worden nageleefd⁴², wordt voorgesteld de ziekenhuizen te verplichten een geneesheer aan te duiden als verantwoordelijke en toezichthouder, en geen andere beoefenaar van de geneeskunst. Organisatorisch gezien wordt deze taak best toevertrouwd aan de hoofdgeneesheer, gezien deze reeds overeenkomstig artikel 17quater van de Ziekenhuiswet verantwoordelijk is voor het bewaren van de patiëntendossiers.

Uiteraard impliceert de verantwoordelijkheid en het toezicht door een geneesheer of een andere beoefenaar van de geneeskunst niet dat hijzelf als enige bewerkingen op medische persoonsgegevens mag uitvoeren. Wel houdt dit in dat hij de nodige instructies verstrekt inzake de omgang met medische persoonsgegevens en controle uitoefent op de naleving ervan.

48. De personen die betrokken zijn bij de verwerking van medische persoonsgegevens of er toegang toe hebben, moeten overigens bij naam worden aangewezen door de persoon die verantwoordelijk is voor de verwerking⁴³. De inhoud en de reikwijdte van de toegangsmachtiging moet worden vastgelegd en vermeld in een regelmatig bijgehouden register. Hierbij dient ervoor gezorgd dat aan de onderscheiden personen slechts toegang wordt verstrekt tot de gegevens die zij nodig hebben voor de uitvoering van de wettige doelstellingen. Dit impliceert niet alleen beperkingen inzake de soorten informatie die beschikbaar wordt gesteld, maar evenzeer inzake de personen waarover gegevens kunnen worden geraadpleegd.

---

⁴¹ NYS, H., Geneeskunde - Recht en medisch handelen, Algemene Practische Rechtsverzameling, Brussel, Story-Scientia, 1991, 131.

⁴² Zie voor een overzicht van een vroegere versie van dit ontwerp, DECOSTER, C. en DEROUBAIX, A.-N., "M.K.G.-registratie en vertrouwelijkheid van de gegevens", Nieuws over ziekenhuisregistratiesystemen, Brussel, Ministerie van Volksgezondheid, 1993, nr. 7, 7. Inmiddels werd het ontwerp evenwel reeds aangepast in functie van bemerkingsen geformuleerd door de CBPL.

⁴³ De persoon die verantwoordelijk is voor de verwerking is in principe de beoefenaar van de geneeskunst onder wiens toezicht en verantwoordelijkheid de verwerking van de medische gegevens geschiedt, en dus niet noodzakelijk de houder van het bestand (Gedr. St., Senaat, B.Z. 1991-1992, 445-2, 53).

De Kruispuntbankwet voorziet bovendien dat de toegang tot medische persoonsgegevens opgeslagen in geautomatiseerde gegevensbanken bijgehouden door of voor rekening van instellingen van sociale zekerheid moet geschieden door middel van individuele toegangs- en bevoegdheidscodes. De titularissen van deze codes mogen ze aan niemand bekend maken. Wanneer medische persoonsgegevens door instellingen van sociale zekerheid op geautomatiseerde wijze worden gearhiveerd, moet dit bovendien gebeuren op niet-rechtstreeks toegankelijke dragers⁴⁴.

49. Tenslotte beperkt de Wet Verwerking Persoonsgegevens de mogelijkheid om medische persoonsgegevens mee te delen aan derden, zijnde alle andere personen dan de persoon waarop de gegevens betrekking hebben. Dergelijke mededeling is slechts geoorloofd

- wanneer ze is toegestaan door of krachtens de wet⁴⁵;
- wanneer de betrokkene een bijzondere schriftelijke toestemming heeft verleend om de gegevens mee te delen aan een beoefenaar van de geneeskunst of diens medische ploeg⁴⁶; het woord "bijzonder" duidt erop dat de toestemming specifiek de mededeling van de gegevens dient te betreffen en niet impliciet mag worden afgeleid uit een eventuele toelating om medische gegevens te verwerken⁴⁷; het ware wenselijk dat in de schriftelijke toestemming minstens de doelgroep en de doelstellingen van de mededeling van de gegevens worden gespecificeerd;
- wanneer dit in spoedgevallen nodig is voor de medische behandeling van de betrokkene; in dat geval mogen de medische persoonsgegevens evenwel enkel worden meegedeeld aan de beoefenaars van de geneeskunst die bij de spoedbehandeling betrokken zijn, en aan hun medische ploeg.

De Wet Verwerking Persoonsgegevens lijkt inzake de mededeling van medische gegevens aan derden aldus minder strict te zijn dan de tot nog toe geldende regels inzake het medisch beroepsgeheim. Vooreerst schijnt ze dergelijke mededeling toe te staan zodra een wet (in materiële zin) dit toelaat; artikel 458 Sw. vereist een wettelijke verplichting tot mededeling om een strafbaar-

---

⁴⁴ Tijdens de parlementaire bespreking van de Kruispuntbankwet werd door de Minister van Sociale Zaken aangegeven dat met archivering op niet-rechtstreeks toegankelijke dragers wordt bedoeld op archivagemethoden waarbij het raadplegen van de gearhiveerde gegevens niet zonder meer automatisch kan gebeuren via het stellen van een vraag vanop een werkpost. De beschikbaarheid van de betrokken gegevensdragers voor automatische consultatie van de medische gegevens dient m.a.w. een specifieke interventie te vereisen, die slechts mag worden uitgevoerd door daartoe specifiek gemachtigde personen (Gedr. St., Kamer, 1988-89, 899/4, 82).

⁴⁵ Men denke bijvoorbeeld aan bepaalde wettelijke verplichtingen tot mededeling van medische gegevens tussen instellingen van sociale zekerheid.

⁴⁶ NYS merkt op dat het gebruik van het begrip "medische ploeg" in een wet een novum is, en vermoedt dat hieronder de medische, verpleegkundige en paramedische medewerkers van een arts worden vermoed (NYS, H., o.c., 1991, 132). Onder toepassing van het doelmatigheidsbeginsel, één van de basisprincipes van de Wet Bescherming Persoonlijke Levenssfeer, lijkt ons deze groep van personen te moeten worden beperkt tot deze medische, verpleegkundige en paramedische medewerkers van een arts die onder diens functioneel gezag betrokken zijn bij de medische behandeling van de betrokkene, en in dat kader kennis moeten hebben van de meegedeelde gegevens.

⁴⁷ In dezelfde zin, BOULANGER, M., DE TERWANGHE, C. en LEONARD, T., l.c., 1993, 380.

stelling te ontlopen.

Bovendien mogen medische gegevens krachtens de Wet Bescherming Persoonlijke Levenssfeer zonder beperking worden meegedeeld aan andere beoefenaars van de geneeskunst en hun medische ploeg indien de betrokkene daarin op een bijzondere wijze en schriftelijk toestemt. Dit werpt een nieuw licht op de problematiek van het vrije beschikkingsrecht van de patiënt over medische gegevens die hem betreffen. In de rechtsleer bestaat weliswaar een duidelijke tendens tot erkenning van dergelijk recht, maar de rechtspraak is minder eenduidig⁴⁸. Het Hof van Cassatie⁴⁹ besliste in 1978 nog dat het medisch beroepsgeheim van openbare orde is en dat de geneesheer er niet van wordt ontheven door de omstandigheid dat de zieke zou hebben ingestemd met het verspreiden van het door hem aan de geneesheer gedane confidenties. De lagere rechtspraak legde zich daar niet zonder meer bij neer⁵⁰, en ook het Hof van Cassatie heeft in latere arresten het absolute karakter van het beroepsgeheim afgezwakt⁵¹. Toch bepaalt artikel 64 van de Code van de geneeskundige plichtenleer inmiddels nog altijd dat "De verklaring van een zieke waarbij hij de geneesheer van zijn zwijgplicht ontheft, niet volstaat om de geneesheer van zijn verplichting (tot geheimhouding, FR) te ontslaan". De Wet Verwerking Persoonsgegevens erkent voortaan in elk geval het recht van de betrokkene om de mededeling van medische gegevens die hem betreffen schriftelijk toe te staan, in de mate dat deze mededeling gericht is aan andere beoefenaars van de geneeskunst en hun medische ploeg. Zo zou een patiënt zijn behandelende arts kunnen ontheffen van het medisch beroepsgeheim t.a.v. een andere arts die handelt in opdracht van een verzekeringsmaatschappij. Daarmee zet de wetgever zich voor een tweede keer in korte tijd⁵² duidelijk af tegen de zeer absolutistische opvatting over het medisch beroepsgeheim, zoals die door de Orde van Geneesheren wordt aangehangen.

---

⁴⁸ NYS, H., o.c., 1991, 408.

⁴⁹ Cass., 30 oktober 1978, Arr. Cass., 1979, 235.

⁵⁰ Zie de referenties aangehaald in NYS, H., o.c., 1991, 408.

⁵¹ Zie de cassatierechtspraak aangehaald in DALCQ, R., "Expertises civiles et secret professionnel des médecins", in Liber Amicorum Prof. Em. E. Krings, Brussel, Story-Scientia, 1991, 497-498, waarbij de auteur vaststelt dat de rechtspraak vooruitloopt op de zeden, en hij waarschuwt voor een al te felle afzwakking van het beroepsgeheim t.o.v. derden.

⁵² Een eerste maal gebeurde dit reeds in artikel 95 van de wet van 25 juni 1992 op de landverzekeringsovereenkomst (B.S., 20 augustus 1992, 18283). Volgend uittreksel uit de commentaar bij dit artikel in de Memorie van Toelichting (Gedr. St., Kamer, 1990-1991, 1586/1, 86-87) spreekt voor zich: "Wat het beroepsgeheim van de geneesheer betreft, was en is het steeds de zienswijze van de Orde, dat het medisch geheim in wezen van openbare orde is en dat het derhalve aan de geneesheren verboden is feiten die hen bij de uitoefening van hun beroep worden toevertrouwd, op rechtstreekse of onrechtstreekse wijze te onthullen, buiten de gevallen die de wet hen verplicht die geheimen bekend te maken of wanneer zij geroepen worden om in rechte getuigenis af te leggen (artikel 458 van het Strafwetboek). Deze opvatting is te "absolutistisch". Het staat vast dat de uitoefening van de geneeskunde sedert de uitvaardiging van ons Strafwetboek diepgaande wijzigingen heeft ondergaan. (...) Uit deze ontwikkeling kan de beschouwing worden afgeleid dat het medisch geheim in feite een aangelegenheid is van de zieke zelf die, wanneer het gaat om zijn belangen, het recht moet hebben te beslissen dat zijn geneesheer een volledige en getrouwe beschrijving van zijn gezondheidstoestand mag verstrekken. (...) Het medisch geheim heeft geen ander doel dan de zieke te beschermen tegen onduidelijke discretie. Het is dus de zieke die meester moet zijn over de geheimhouding. In het onderhavige ontwerp wordt het begrip "volstrekste geheimhouding" vervangen door het begrip "geheimhouding, zaak van de zieke".

3.4. Opmaken van een beschrijvende staat van elke geautomatiseerde verwerking (artikel 16 § 1, 1° WVP)

50. De houder van een bestand moet een beschrijvende staat opmaken van elke geautomatiseerde verwerking, met aanduiding van de aard van de verwerkte gegevens, het doel van de verwerking, de verbanden en verbindingen met andere verwerkingen, de raadplegingsmogelijkheden en de (categorieën van) personen aan wie de persoonsgegevens worden doorgegeven.

51. Voor de ziekenhuissector staat bovendien een ontwerp van koninklijk besluit op stapel waarbij aan de ziekenhuizen de verplichting wordt opgelegd om voor elke verwerking te beschikken over een reglement inzake de bescherming van de persoonlijke levenssfeer. Naast de vermeldingen die in uitvoering van artikel 16 § 1, 1° WVP dienen te worden beschreven, moeten in dit reglement bovendien een belangrijk aantal bijkomende aangelegenheden worden geregeld, zoals de identificatie van de houder van het bestand, de aanduiding van de verantwoordelijke geneesheer, de aanduiding van een informatieveiligheidsconsulent, de aanduiding en de omschrijving van de rechten en plichten van eventuele bewerkers, de beschrijving van de categorieën van personen wier gegevens worden verwerkt, de beveiligingsprocedures, de bewaaren gebruikstermijnen van de gegevens, en de manier waarop de geregistreerden hun rechten op kennisname, verbetering en verwijdering van gegevens kunnen uitoefenen. Dit reglement zou moeten worden overgemaakt aan het Ministerie van Volksgezondheid, die het ter beschikking houdt van de CBPL. Bovendien zouden de bepalingen van het reglement die betrekking hebben op de rechten van de geregistreerde moeten worden meegedeeld aan de betrokkenen bij de inzameling van gegevens.

3.5. Aangifte van verwerkingen aan de CBPL (artikelen 17-20 WVP)

3.5.1. Geautomatiseerde verwerkingen

52. Vooraleer een geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens wordt gestart, dient de houder daarvan aangifte te doen bij de CBPL. In de aangifte moeten heel wat elementen worden verstrekt over de verwerking, zoals de identificatie van de houder en eventuele bewerkers, het doel van de verwerking, de soorten verwerkte gegevens, met bijzondere aandacht voor de hoger beschreven gevoelige, gerechtelijke en medische gegevens, de verwerkingsduur, de categorieën personen die toegang hebben tot de gegevens, de wijze waarop het recht op toegang kan worden uitgeoefend door de betrokkenen, en eventueel de soorten gegevens die worden overgemaakt aan het buitenland. Telkens wanneer één van deze kenmerken grondig wijzigt of wanneer een verwerking ophoudt te bestaan, dient de aangifte opnieuw te worden verricht. Bepaalde soorten geautomatiseerde verwerkingen die kennelijk geen gevaar inhouden, kunnen worden vrijgesteld van aangifte of aan een beperkte aangifte worden onderworpen. Bij het verrichten van een aangifte, dient de houder van het bestand een bijdrage te storten die zal worden gebruikt om een deel van de werkingskosten van de Commissie te financieren. Het bedrag zal bij koninklijk besluit worden vastgelegd en kan maximaal 10.000 BF bedragen.

53. Alle elementen uit de aangifte worden door de Commissie opgenomen in een openbaar register, dat elkeen kan raadplegen. Het identificatienummer van de verwerking in dat register moet worden vermeld op ieder stuk waarvoor ze gebruikt is. Dit impliceert allicht een aanpassing

van een belangrijk aantal toepassingsprogramma's.

54. Verwerkingen die reeds in uitvoering van specifieke wetten aan een systeem van voorafgaande aangiften of machtigingen zijn onderworpen, en waarover de hogervermelde informatie reeds wordt meegedeeld aan een Toezichtscomité en opgenomen in een ander openbaar register, worden tenslotte van de aangifteplicht vrijgesteld indien dat register permanent ter beschikking wordt gehouden van de CBPL. Dit zal allicht het geval zijn voor verwerkingen bijgehouden door instellingen van sociale zekerheid met het oog op de uitvoering van hun wettelijke of reglementaire opdrachten inzake sociale zekerheid.

55. Zoals reeds hoger vermeld, werkt de CBPL op dit ogenblik de modelformulieren uit aan de hand waarvan de aangifte van de geautomatiseerde verwerkingen dient te geschieden. Naast een papieren aangifte, zal allicht ook een aangifte per diskette mogelijk zijn, die kan worden aangemaakt met een freeware ontwikkeld door de CBPL.

3.5.2. Manuele verwerkingen

56. Van een manueel bestand dient in principe geen aangifte te worden verricht. De CBPL kan echter wel ambtshalve of op verzoek van een betrokkene aan de houder van dergelijke bestanden bepaalde informatie opvragen, indien ze meent dat het bestand een mogelijke schending van de persoonlijke levenssfeer inhoudt.

3.6. Informatieverstrekking aan de betrokkene

3.6.1. Bij de inzameling van gegevens bij de betrokkene (artikel 4 WVP)

57. Wanneer bij een persoon, met het oog op de verwerking ervan, persoonsgegevens worden ingezameld die op hem betrekking hebben, moet de betrokkene op de hoogte te worden gesteld van:

- de identiteitsgegevens van de houder van het bestand en eventueel de bewerker;
- de doeleinden waarvoor de gevraagde gegevens zullen gebruikt worden;
- de eventuele rechtsbasis waarop men zich steunt om de gegevens te verzamelen;
- de mogelijkheid om - in het geval van een geautomatiseerde verwerking - het openbaar register te raadplegen;
- zijn recht op kennisname, verbetering, verwijdering en niet-aanwending.

Deze informatieverstrekking dient te geschieden bij elke inzameling van persoonsgegevens bij de betrokkene, zoals de vraag tot vervollediging van een formulier of een antwoordcoupon, de mondelinge gegevensinzameling aan een loket, ... Het speelt geen rol of de gegevensinzameling kadert in een contractuele of wettelijk geregelde relatie tussen de houder van het bestand en de betrokkene, noch of de inzameling rechtstreeks gebeurt door de houder van het bestand of door een tussenpersoon. De verplichting geldt ook wanneer gegevens worden ingezameld in België met het oog op de verwerking ervan in het buitenland.

58. Indien de gegevens evenwel niet bij de betrokkene, maar bij een derde worden ingezameld, geldt de informatieplicht niet bij de inzameling, maar bij de eerste registratie (zie punt 3.6.2.). Overheden die persoonsgegevens inzamelen in het kader van de uitvoering van hun taken van

administratieve of gerechtelijke politie zijn bovendien vrijgesteld van de informatieverplichting. Ook weze vermeld dat van een inzameling van informatie in de zin van de wet o.i. geen sprake is indien de betrokkene volledig op eigen initiatief informatie verstrekt.

59. De wet stelt dat de betrokkene moet ingelicht worden, maar bepaalt niet de wijze waarop dit dient te gebeuren. Om bewijsproblemen te voorkomen lijkt een, zij het collectieve⁵³ schriftelijke informatieverstrekking aan te raden. De CBPL heeft overigens op vraag van de Minister van Binnenlandse Zaken een modeltekst terzake uitgewerkt voor de federale overheidssector, die ook dienst kan doen als basis voor de sector van de gezondheidszorg⁵⁴.

3.6.2. Bij de eerste registratie van persoonsgegevens over de betrokkene (artikel 9 WVP)

60. Zoals hoger vermeld, geldt de informatieplicht bij de inzameling van gegevens niet wanneer de gegevens worden ingezameld bij een andere persoon dan degene waarop de gegevens betrekking hebben. In dat geval dient de betrokkene niet te worden ingelicht op het ogenblik van de inzameling, maar op het ogenblik van de eerste registratie van de gegevens. De te verstrekken informatie is dezelfde als deze die moet worden meegedeeld bij de inzameling van persoonsgegevens bij de betrokkene.

De informatieplicht bij de eerste registratie geldt overigens algemeen, behalve wanneer de betrokkene reeds op de hoogte werd gesteld bij de inzameling van de gegevens, of wanneer de verwerking kadert in een contractueel of wettelijk geregelde relatie tussen de betrokkene en de houder van het bestand. In deze gevallen wordt betrokkene geacht op de hoogte te zijn van de verwerking. Het begrip "contractuele relatie" dient hier niet in de strict juridische zin te worden opgevat, maar wil verwijzen naar een niet-vrijblijvende, gestructureerde verhouding tussen de houder van het bestand en de geregistreerde, die van aard is dat de registratie in een verwerking van deze laatste erdoor wordt verantwoord⁵⁵.

Ook de administratieve en gerechtelijke politie dienen de betrokkenen niet te informeren bij de

---

⁵³ Onder collectieve informatieverstrekking wordt bijvoorbeeld verstaan het uithangen van een bericht of de overhandiging van een onthaalbrochure.

⁵⁴ Deze tekst luidt: "De wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens is van toepassing op de verwerking van de gegevens verzameld aan de hand van dit formulier. De gegevens worden verzameld op grond van *(vermeld hier kort en in voor het publiek leesbare bewoordingen de eventuele wettelijke of reglementaire basis voor de inzameling)*. Deze gegevens zullen worden verwerkt door *(vermeld de naam en het adres van de bewerker)* onder de verantwoordelijkheid van *(vermeld de naam en het adres van de houder van het bestand of van zijn vertegenwoordiger in België)* voor de volgende doeleinden: *(neem hier de doeleinden over van uw aangifte bij de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer of bij een bijzonder Toezichtscmité)*. De verwerking van deze gegevens is ingeschreven in het openbaar register van de geautomatiseerde verwerkingen van persoonsgegevens onder het nummer *(vermeld het inschrijvingsnummer van de verwerking, toegekend door de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer)*. Als u hierover nadere inlichtingen wenst, kan u zich richten tot de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, Poelaertplein 3 te 1000 Brussel. Als u wenst kennis te nemen van de gegevens over u of als u ze wenst te doen verbeteren, kan u zich richten tot *(vermeld de naam en het adres van de contactpersoon bij de houder van het bestand)*."

⁵⁵ Gedr. St., Senaat, B.Z. 1991-1192, 445-2, 93.

eerste registratie.

Bij koninklijk besluit en na advies van de CBPL kan nog voor andere verwerkingen een vrijstelling worden verleend of een procedure van collectieve informatieverstrekking worden toegestaan, zoals een publicatie in het Staatsblad of een advertentie in een ledenblad. Een koninklijk besluit in dit verband is in de maak en zou al uitgevaardigd moeten zijn op het ogenblik dat U dit leest.

3.7. Waken over het goed en veilig beheer van de verwerkingen (artikel 16 § 1, 2°-5° en §§ 2-3 WVP)

61. De houder van een bestand moet erover waken dat de programma's gebruikt voor een geautomatiseerde verwerking gebruikt worden in overeenstemming met de voorafgaandelijke aangifte, zijn medewerkers degelijk informeren over de toepasselijke reglementering en erop toezien dat de kwaliteit van de gegevens wordt gewaarborgd en ze regelmatig worden bijgewerkt. Bovendien dient de houder erover te waken dat de toegang tot de gegevens beperkt blijft tot de bevoegde personen, en dat elke bevoegde persoon slechts die handelingen uitvoert waartoe hij gemachtigd is. Tevens moet hij ervoor zorgen dat de gegevens niet aan onbevoegde derden worden meegedeeld.

62. Om de veiligheid te waarborgen dient de houder van het bestand de gepaste technische en organisatorische maatregelen te treffen die nodig zijn voor de bescherming van de gegevens tegen toevallige of ongeoorloofde vernietiging, toevallig verlies, ongeoorloofde wijziging of toegang, en iedere andere niet toegelaten handeling. De maatregelen moeten een passend beveiligingsniveau verzekeren, rekening houdend met enerzijds de stand der techniek en de kosten voor het toepassen van de maatregelen en anderzijds de aard van de te beveiligen gegevens en de potentiële risico's. Op advies van de CBPL kunnen bij koninklijk besluit voor alle of bepaalde categorieën van verwerkingen nadere veiligheidsnormen worden uitgevaardigd.

In het in punt 3.3. vermelde ontwerp van koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 23 oktober 1964 voorziet voor de ziekenhuizen in dit verband in de verplichting tot aanduiding van een veiligheidsconsulent, die de verantwoordelijke voor het dagelijks beheer adviseert m.b.t. alle aspecten van informatieveiligheid, en waarvan de opdracht nader kan worden omschreven door de Minister van Volksgezondheid⁵⁶.

63. In de memorie van toelichting⁵⁷ wordt uitdrukkelijk gespecificeerd dat deze verplichtingen slechts middelverbintenissen zijn, zodat bij de beoordeling van de eventuele aansprakelijkheid van de houder van een bestand de gedane inspanningen zullen moeten worden afgewogen t.o.v. het beoogde en bereikte beschermingsresultaat.

---

⁵⁶ Vergelijk het koninklijk besluit van 12 augustus 1993 houdende de organisatie van de informatieveiligheid bij de instellingen van sociale zekerheid, **B.S.**, 21 augustus 1993, 18487, dat o.a. de opdrachten omschrijft van de informatieveiligheidsdienst die in elke instelling van sociale zekerheid moet worden opgericht.

⁵⁷ Gedr. St., Kamer, 1990-91, 1610/1, 21.

3.8. Naleving van eventuele bijkomende regelen opgelegd bij uitvoeringsbesluiten (artikelen 21, 22, 44 en 45 WVP)

64. De wet voorziet in een vrij ruime mogelijkheid om bij in Ministerraad overlegd koninklijk besluit, na advies van de CBPL, nadere regelen uit te werken op een aantal domeinen. Zo kan het leggen van verbanden tussen persoonsgegevens en het exporteren van gegevens naar het buitenland worden gereguleerd, en kunnen de beginselen van de wet worden geconcretiseerd naar bepaalde maatschappelijke sectoren toe, zoals de sociale zekerheid, de fiscaliteit, de financiële sector, ...

65. Aan de Koning wordt bovendien de bevoegdheid verleend om de overheden aan te wijzen die in geval van oorlogs- of bezettingstijd het bevel kunnen geven om verwerkte gegevens te (doen) vernietigen. Ook kan hij de bedragen vaststellen van de vergoeding voor dergelijke vernietiging.

4. RECHTEN VAN DE GEREgistREERDE

4.1. Recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer bij de verwerking van persoonsgegevens (artikel 2 WVP)

66. In algemene termen stelt de wet dat elke natuurlijke persoon recht heeft op eerbiediging van zijn persoonlijke levenssfeer bij de verwerking van persoonsgegevens die op hem betrekking hebben. Hiermee beschikt de burger over een algemene, residuaire rechtsgrond voor de bescherming van zijn privacy bij gegevensverwerking. De andere toegekende rechten zijn als het ware instrumenten om dit fundamenteel recht uit te oefenen. Indien de meer specifieke toegekende rechten niet de mogelijkheid bieden om te ageren tegen onrechtmatige inbreuken op de persoonlijke levenssfeer, kan de geregistreeerde zich steeds op de algemene bepaling van artikel 2 WVP beroepen.

4.2. Recht op informatie (artikelen 4, 9 en 18 WVP)

67. Als eerste concretisatie van het algemeen recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer, heeft elke persoon het recht te weten wanneer en voor welke doeleinden gegevens over hem worden verwerkt. Dit recht op weten wordt gewaarborgd door een reeks van maatregelen die tot doel hebben de nodige basisinformatie ter beschikking te stellen aan de betrokkene, hetzij rechtstreeks, bij de inzameling of de eerste registratie van persoonsgegevens, hetzij via de consultatie van het openbare register van de geautomatiseerde verwerkingen bijgehouden door de CBPL. Deze rechten vormen dus het correlarium van de verplichtingen van de houder van het bestand, beschreven in de punten 3.5. en 3.6.

4.3. Recht op kennisname van gegevens (artikel 10 WVP en koninklijke besluiten nrs. 3 en 4 van 7 september 1993⁵⁸)

68. Elke persoon heeft het recht kennis te krijgen van de gegevens die betreffende hem in een verwerking worden bijgehouden. Dit recht kan, naar keuze van de betrokkene, uitgeoefend worden bij de houder van het bestand of een door hem gemachtigde of aangestelde persoon, bij de bewerker of bij de onderneming of vereniging ten behoeve waarvan de houder van het bestand bewerkingen uitvoert. Het volstaat een gedateerde en getekende brief op te sturen of ter plaatse een verzoek in te dienen, tegen een gedagtekend en ondertekend ontvangstbewijs⁵⁹. Wel dient een vergoeding van 100 BF te worden betaald⁶⁰ per verzoek, ongeacht het aantal verwerkingen t.a.v. welke het recht op kennisname wordt uitgeoefend, en dient de betrokkene zijn identiteit te bewijzen.

69. De houder van een bestand moet onverwijld en in elk geval binnen de 45 kalenderdagen na de ontvangst van het verzoek om kennisname antwoorden op een voor de betrokkene begrijpelijke wijze. Naast de mededeling van de verwerkte gegevens, dient de betrokkene te worden gewezen op zijn recht op verbetering, verwijdering en niet-aanwending van de gegevens, zijn recht op verhaal bij de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg en zijn recht op raadpleging van het openbaar register van de geautomatiseerde verwerkingen bijgehouden door de CBPL.

Vermeldenswaard is de precisering aangebracht door de Minister van Justitie dat het antwoord op een vraag om kennis te krijgen van gegevens die betreffende de aanvrager worden bijgehouden, slechts die gegevens integraal moet weergeven die niet reeds bij een vorige gelegenheid werden meegedeeld, op voorwaarde dat deze gegevens inmiddels niet werden gewijzigd; voor de andere gegevens mag de houder zich beperken tot de mededeling dat de gegevens niet werden gewijzigd⁶¹. Om ongebreidelde aanvragen te vermijden, voorziet de wet overigens in het algemeen dat aan een vraag om kennisname van gegevens slechts gevolg moet worden gegeven indien sedert de laatste mededeling van de informatie, hetzij op vraag van de betrokkene, hetzij

---

⁵⁸ Koninklijk besluit nr. 3 van 7 september 1993 tot aanwijzing van de personen bij wie het verzoek om mededeling van persoonsgegevens gegrond op artikel 10 van de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens moet worden ingediend, *B.S.*, 25 september 1993, 21254 en koninklijk besluit nr. 4 van 7 september 1993 tot vaststelling van het bedrag, de voorwaarden en de wijze van betaling van een voorafgaande heffing aan de houder van het bestand bij de uitoefening van het recht om overeenkomstig artikel 10 van de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens, kennis te krijgen van persoonsgegevens, *B.S.*, 25 september 1993, 21256.

⁵⁹ Men kan zich afvragen of de mogelijkheid die door het koninklijk besluit nr. 3 van 7 september 1993 wordt voorzien om het recht op kennisname uit te oefenen via een eenvoudig mondeling verzoek ter plaatse tegen een gedagtekend en ondertekend ontvangstbewijs wel in overeenstemming is met artikel 10 WVP, dat een gedagtekend en ondertekend, en dus schriftelijk verzoek vereist.

⁶⁰ De wijze van betaling van dit bedrag wordt nader gepreciseerd in het hoger vermelde koninklijk besluit nr. 4.

⁶¹ *Gedr. St.*, Kamer, 1991-92 (B.Z.), 413/12, 47.

door de houder uit eigen beweging, minstens een jaar is verstreken. De CBPL kan evenwel in buitengewone gevallen of in geval de gegevens zijn gewijzigd, de termijn inkorten.

70. Een persoon kan krachtens de WVP enkel gegevens opvragen die hemzelf betreffen. Dit betekent o.a. dat bij het overlijden van een persoon het recht op kennisname niet zonder meer wordt overgedragen op de erfgenamen. Voor het overige is het recht op kennisname erg ruim. Het heeft niet alleen betrekking op feitelijke gegevens, maar evenzeer op appreciaties, beoordelingen of beslissingen op basis van deze gegevens⁶².

71. Voor bepaalde soorten van gegevens wordt een rechtstreekse kennisname door de betrokkene uitgesloten. Dit is in de eerste plaats het geval voor medische gegevens, die slechts kunnen worden megedeeld via een door de betrokkene gekozen geneesheer. De aanvraag om kennisname, evenals de eventuele aanvragen tot verbetering of uitwissing van gegevens, moeten evenwel niet via een geneesheer geschieden. De door de betrokkene gekozen geneesheer moet bovendien niet noodzakelijk een behandelende geneesheer zijn.

Zoals reeds door verscheidene auteurs⁶³ werd opgemerkt, is het niet duidelijk wat de exacte draagwijdte is van de tussenkomst van de geneesheer in het kader van het recht op kennisname. Moet de arts alle gegevens waarvan hij in kennis wordt gesteld door de houder van de verwerking aan de betrokkene meedelen, en bestaat zijn rol er dus enkel in de inhoud en draagwijdte ervan in een begrijpelijke taal om te zetten? Of kan de geneesheer selectief te werk gaan en beslissen bepaalde gegevens niet aan de betrokkene mee te delen indien dit niet aangewezen lijkt om reden van bescherming van de betrokkene? Het antwoord houdt verband met de vraag omtrent de tegenstelbaarheid van het medisch beroepsgeheim t.a.v. de betrokkene. De rechtsleer is verdeeld over deze aangelegenheid⁶⁴; artikel 33 van de Code van de geneeskundige plichtenleer kent aan de arts een zekere selectiemogelijkheid toe. M.i. stelt de Wet Verwerking Persoonsgegevens evenwel een verplichting van openbare orde in voor de door betrokkene gekozen arts om hem alle gegevens mee te delen, voorzover de betrokkene zijn aanvraag indient overeenkomstig de bepalingen van de wet.

72. Daarnaast is evenmin een rechtstreekse kennisname mogelijk van gegevens verwerkt door de administratieve en gerechtelijke politie, de Staatsveiligheid en de Militaire Veiligheidsdienst. Wel kan elkeen zich kosteloos tot de CBPL wenden om te vragen in zijn plaats het recht op toegang uit te oefenen. De CBPL zal dan volgens nader te bepalen modaliteiten alle nuttige controles verrichten en de betrokkene inlichten over het feit dat deze controles zijn verricht. De betrokkene zal evenwel niet in kennis worden gesteld van de geregistreerde gegevens, noch van het feit of gegevens over hem al dan niet worden verwerkt. Via dit systeem wordt gepoogd een evenwicht te vinden tussen de rechten van elkeen op gegevensbescherming en de noodzaak van opsporing en vervolging van overtredingen en het voorkomen van inbreuken op de veiligheid

---

⁶² Gedr. St., Kamer, 1991-92, 413/12, 47.

⁶³ Zie bijvoorbeeld NYS, H., o.c., 1991, 133-134; BOULANGER, M., DE TERWANGHE, C. en LEONARD, T., l.c., 1993, 381.

⁶⁴ Zie o.a. LAMBERT, P., Le secret professionnel, Brussel, Némésis, 1985, 115-117; DALCQ, R., "Réflexions sur le secret professionnel", R.G.A.R., 1986, 11053; DALCQ, R., l.c., 1991, 495-501.

van de Staat.

4.4. Recht op verbetering, verwijdering of opleggen van een gebruiksverbod (artikel 12 WVP en koninklijk besluit nr. 5 van 7 september 1993⁶⁵)

73. In het verlengde en als sluitstuk van het recht op kennisname, worden aan de geregistreerde een aantal rechten toegekend om te kunnen optreden wanneer hij ten gevolge van de kennisname van de gegevens die over hem worden verwerkt abnormaliteiten vaststelt. In de eerste plaats kan hij onjuiste gegevens die op hem betrekking hebben, doen verbeteren. Daarenboven kan hij gegevens doen verwijderen die, gelet op het doel van de verwerking, onvolledig, irrelevant, onrechtmatig verwerkt of te lang bewaard zijn. In plaats van zijn verwijderingsrecht uit te oefenen, kan de betrokkene tenslotte opteren voor het opleggen van een gebruiksverbod. In dat geval mag de houder de gegevens niet fysisch verwijderen, om mogelijke nadelen van een uitwissing te voorkomen (bijvoorbeeld bewijsproblemen), maar wordt hem wel verboden ze nog verder aan te wenden.

74. De rechten op verbetering, verwijdering en niet-aanwending van gegevens kunnen kosteloos worden uitgeoefend bij dezelfde instanties als het recht op kennisname, via een gemotiveerd, gedateerd en getekend verzoek. Aan een gerechtvaardigd verzoek moet binnen de maand na de indiening ervan gevolg worden gegeven. Vanaf het ogenblik dat een verzoek tot verbetering, verwijdering of niet-aanwending van persoonsgegevens ontvangen wordt, is de houder van het bestand verplicht bij iedere mededeling van deze gegevens te vermelden dat ze betwist worden.

De houder die gegevens op vraag van de geregistreerde heeft moeten verbeteren of verwijderen, is er bovendien toe gehouden de personen aan wie hij in het verleden de betrokken gegevens heeft meegedeeld, in kennis te stellen van de verbeteringen en dit binnen een maand na het verzoek tot verbetering. De houder van een bestand is verplicht de identiteit van de bestemmingen gedurende 12 maanden te bewaren. Bij koninklijk besluit, genomen na advies van de CBPL, kunnen op deze termijn echter afwijkingen worden voorzien voor bepaalde categorieën van verwerkingen.

75. Voor de heruitoefening van de rechten op verbetering, verwijdering of niet-aanwending is geen wachtermijn voorzien.

76. Wat betreft de gegevens verwerkt door de administratieve en gerechtelijke politie, de Staatsveiligheid en de Militaire Veiligheidsdienst, kunnen de rechten op verbetering, verwijdering en niet-aanwending, net zoals het recht op kennisname, slechts via de CBPL worden uitgeoefend.

4.5. Recht op verhaal

77. Naast de mogelijkheid om klacht in te dienen bij het parket bij vermoedelijke schending van

---

⁶⁵ Koninklijk besluit nr. 5 van 7 september 1993 tot aanwijzing van de personen bij wie de verzoeken tot verbetering, verwijdering of verbod op de aanwending van persoonsgegevens gegrond op artikel 12 van de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens moeten worden ingediend, *B.S.*, 25 september 1993, 21259.

de strafrechtelijk gesanctioneerde verplichtingen, beschikt de geregistreerde over een dubbele mogelijkheid tot verhaal indien hij bij de houder van een bestand geen voldoening bekomt wat betreft de uitoefening van zijn rechten.

4.5.1. Bij de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg (artikel 14 WVP)

78. Bij schending van zijn rechten op kennisname, verbetering, verwijdering of niet-aanwending van persoonsgegevens, kan de gelaedeerde zich wenden tot de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg, zetelend als in kortgeding. De vordering wordt ingediend bij verzoekschrift op tegenspraak, en is slechts ontvankelijk na een onvruchtbare poging tot uitoefening van zijn rechten bij de houder van het bestand. De beschikkingen zijn uitvoerbaar bij voorraad, niettegenstaande hoger beroep of verzet .

Interessant zijn de bepalingen die aan de rechter de mogelijkheid verstrekken om bij eenvoudig verzoekschrift alle nodige maatregelen te gelasten ter voorkoming van de verdwijning of verdeling van bewijsmateriaal en die aan de verkrijger van betwiste persoonsgegevens de waarborg bieden van deze betwisting op de hoogte te worden gesteld door de verstrekker ervan (artikel 15 WVP).

4.5.2. Bij de CBPL (artikel 31 WVP)

79. In plaats van of naast de verhaalsmogelijkheid bij de rechtbank, kan de betrokkene aankloppen bij de CBPL bij een vermeende schending van de bepalingen van de wet. De CBPL heeft immers de bevoegdheid klachten te onderzoeken, "onverminderd enige vordering voor de rechtbanken en tenzij de wet anders bepaalt"⁶⁶. Wie zich benadeeld voelt, is dus niet verplicht zich eerst tot de CBPL te richten alvorens naar de rechtbank te kunnen stappen. Evenmin doet hij door zich tot de CBPL te richten enige afbreuk aan de mogelijkheid om zich nadien tot de rechtbanken te wenden. De CBPL heeft immers geen jurisprudentiële bevoegdheid. Ze verstrekt enkel adviezen, die noch de betrokkene, noch de rechtbanken binden. De rechtbanken behouden ten volle hun bevoegdheid om de subjectieve rechten van de particulieren te behandelen.

De adviezen van de CBPL zullen niettemin een belangrijke morele waarde bezitten. Overigens is de procedure voor de indiening van een klacht bij de CBPL zeer soepel en gratis, en kan de CBPL een belangrijke bemiddelende rol vervullen, met als doel een minnelijke schikking tussen partijen neergelegd in een proces-verbaal.

---

⁶⁶ In bepaalde maatschappelijke sectoren, zoals de sociale zekerheid, werd bij wet een specifiek Toezichtscomité ingesteld, dat m.b.t. die sector instaat voor de behandeling ten gronde van klachten inzake gegevensbescherming. In deze gevallen wordt aan de CBPL evenwel een evocatierecht verleend m.b.t. de behandelde zaken, om een uniforme toepassing van de algemene principes inzake gegevensbescherming in alle sectoren te waarborgen. Zie, voor een nadere beschrijving van de verhouding tussen de CBPL en het Toezichtscomité bevoegd van de sociale zekerheid, VAN BULCK, K., "De Commissie ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer en het Toezichtscomité opgericht bij de Kruispuntbank: taakverdeling m.b.t. de sector van de sociale zekerheid", *B.T.S.Z.*, 1993, 333-345.

5. DE COMMISSIE VOOR DE BESCHERMING VAN DE PERSOONLIJKE LEVENSSFEER (ARTIKELEN 23 - 36 WVP)

5.1. Samenstelling van de CBPL

80. In 1983 werd bij het Ministerie van Justitie een Raadgevende Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer ingesteld, bestaande uit personen aangesteld door diverse Ministers en met een beperkte bevoegdheid⁶⁷.

Naar aanleiding van de uitwerking van de Wet Verwerking Persoonsgegevens, werd ervoor geopteerd de bestaande Commissie op te heffen en te vervangen door een nieuwe met veel ruimere bevoegdheden, en ditmaal samengesteld uit leden die rechtstreeks worden aangewezen door het Parlement, om een maximale onafhankelijkheid te waarborgen.

De nieuwe Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer bestaat uit zestien leden, aangeduid, voor een hernieuwbare termijn van zes jaar, door het Parlement uit dubbele lijsten voorgedragen door de Ministerraad. Voor elk mandaat wordt een effectief en plaatsvervangend lid aangewezen. De CBPL dient zodanig te worden samengesteld dat de verschillende sociaal-economische groepen evenwichtig vertegenwoordigd zijn, en dat in haar schoot minstens één magistraat, één jurist, één informaticus, één persoon met ervaring inzake gegevensverwerking in de openbare sector en één persoon met ervaring inzake gegevensverwerking in de private sector zetelen. De leden moeten alle waarborgen bieden om hun opdracht op een onafhankelijke wijze te vervullen en bevoegd zijn op het vlak van informatiesystemen.

Daarnaast kunnen bepaalde personen die deel uitmaken van bijzondere Toezichtscomités ingesteld m.b.t. bepaalde sectoren van rechtswege lid zijn van de CBPL⁶⁸.

De CBPL wordt voorgezeten door een lid-magistraat, die zijn functie voltijds uitoefent. De andere mandaten zijn deeltijds.

Bijzondere waarborgen zijn voorzien opdat de leden van de CBPL hun taak in alle onafhankelijkheid zouden uitoefenen.

De werkingskosten van de CBPL worden gedragen door het Ministerie van Justitie.

---

⁶⁷ De Raadgevende Commissie was enkel bevoegd voor problemen met betrekking tot de bescherming van de persoonlijke levenssfeer bij de werking van twee gegevensbanken uit de openbare sector: het rijksregister en de (eigenlijk nooit van de grond gekomen) gegevensbank betreffende de personeelsleden van de overheidssector.

⁶⁸ Op dit ogenblik zijn enkel de Voorzitter en één lid van het Toezichtsomité ingesteld door de Kruispuntbankwet van rechtswege lid van de CBPL.

5.2. Taken van de CBPL

81. De taken die de wet toebedeelt aan de CBPL zijn viervoudig.

In de eerste plaats dient de CBPL een openbaar register bij te houden van de geautomatiseerde verwerkingen, waarin de inlichtingen worden vermeld afkomstig uit de voorafgaande aangifte die de houder van dergelijke verwerkingen dient te verrichten (zie hoger, punt 3.5.1.). Indien zij van oordeel is dat een manueel bestand een mogelijke schending van de persoonlijke levenssfeer inhoudt, kan zij ook bepaalde informatie inzamelen m.b.t. dergelijk bestand.

In de tweede plaats dient de CBPL gemotiveerde adviezen te verstrekken over bepaalde ontwerpbesluiten ter uitvoering van de wet (artikelen 6, 7, 8 §§ 2 en 5, 9, 12, 13, 14, 17 § 8, 21 en 22 WVP) en kan ze uit eigen beweging of op verzoek van bepaalde instanties adviezen of aanbevelingen uitbrengen omtrent iedere aangelegenheid die betrekking heeft op de grondbeginselen van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer (artikelen 29 § 1 en 30 § 1 WVP). Een aantal algemene rechtsbeginselen, zoals de plicht tot motivering van aanbevelingen en adviezen en het recht op verdediging van de persoon tegen wie klacht wordt ingediend, worden uitdrukkelijk gevrijwaard.

Ten derde treedt de Commissie op op verzoek van particulieren, hetzij als tussenpersoon voor de uitoefening van het recht op toegang, verbetering, verwijdering of niet-aanwending van gegevens m.b.t. gegevensverwerkingen door de administratieve en gerechtelijke politie, de Staatsveiligheid en de Militaire Veiligheidsdienst (artikel 13 WVP), hetzij tengevolge van een klacht waarbij verhaal wordt in gesteld tegen een houder van een bestand (artikel 31 WVP).

Tenslotte wordt aan de CBPL ook de bevoegdheid toegekend om in bepaalde gevallen de termijn te verkorten waarbinnen de houder van een bestand geen gevolg dient te geven aan een verzoek van een persoon tot het bekomen van gegevens die hem betreffen (artikel 10 § 2 WVP).

De CBPL beschikt voor de uitvoering van haar opdrachten over ruime onderzoeksbevoegdheden en kan zich laten bijstaan door deskundigen (artikel 32 § 1 WVP).

Indien de CBPL bij de uitvoering van haar taken overtredingen van strafbepalingen vaststelt, dient ze hiervan in principe aangifte te doen bij het parket (artikel 32 § 2 WVP). Ook beschikt ze over de mogelijkheid om geschillen aanhangig te maken bij de burgerlijke rechtbank (artikel 32 § 3 WVP). Zij stelt tenslotte jaarlijks een activiteitenverslag op ten behoeve van het Parlement (artikel 32 § 2 WVP).

6. STRAFSANCTIES

82. De wet bevat uitvoerige strafsancities in geval van schending van de meeste van zijn bepalingen. Naast de klassieke straffen (gevangenisstraf en geldboete) worden ook specifieke straffen voorzien zoals de publicatie van een veroordeling in één of meer dagbladen, de verbeurdverklaring van de drager van persoonsgegevens, de uitwissing van gegevens of het verbod om gedurende maximum twee jaar het beheer te hebben van enige verwerking van persoonsgegevens.

7. BESLUIT

83. België heeft lang moeten wachten op een algemene reglementering inzake de bescherming van de persoonlijke levenssfeer t.a.v. de verwerking van persoonsgegevens. De internationale druk heeft uiteindelijk het besluitvormingsproces geactiveerd.

De uitgewerkte beschermingsregeling geldt t.a.v. elke verwerking van persoonsgegevens, ongeacht de gebruikte drager en in principe ongeacht de instantie die de verwerking uitvoert. Daarmee is het toepassingsgebied van de Belgische wet, samen met de Franse, het ruimste van Europa, en wordt nauw aangesloten bij de ontwerprichtlijn van de Europese Gemeenschap inzake privacybescherming t.a.v. gegevensverwerking⁶⁹.

De gekozen beschermingstechnieken zijn klassiek en hebben meestal hun waarde in de ons omringende landen bewezen. Ze zijn in de wet slechts in zeer algemene termen beschreven. Er wordt veel ruimte gelaten aan de Koning om, meestal na advies van de CBPL, de beginselen te concretiseren of uitzonderingen te bepalen.

84. De uiteindelijke doelstelling van de wet, namelijk het doen respecteren van het grondrecht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer, wordt algemeen aanvaard. Sommigen hebben echter kritiek op de wijze waarop getracht wordt dit objectief te bereiken.

Men kan zich inderdaad omtrent een aantal aan de gegevensverwerkende instanties opgelegde verplichtingen de vraag stellen of de administratieve rompslomp die ze veroorzaken niet buiten verhouding staat tot de bijkomende beschermingswaarde die ze kunnen bieden. Het is evenwel mijn opinie dat mits een aangepast gebruik van de uitgebreide bevoegdheden die zijn toevertrouwd aan de Koning en de CBPL om de beginselen te concretiseren, een degelijk beschermingsniveau kan worden bekomen zonder nodeloos efficiëntieverlies of administratieve rompslomp voor de houders van bestanden.

Anderzijds dient de CBPL er ook over te waken dat de uitgebreide bevoegdheidsdelegaties aan de Koning niet misbruikt worden om de basisprincipes uit te hollen. Allicht ware het daarom beter geweest minder afwijkingsmogelijkheden te voorzien in de wet, maar voor de concretisering van de beginselen te opteren voor een systeem van gecontroleerde zelfregulering, waarbij de verantwoordelijkheidszin van de gegevensverwerkende instanties wordt gestimuleerd, en waarbij minder gevaren bestaan voor een erosie van de basisprincipes.

85. Uiteindelijk zal de effectief geboden bescherming in belangrijke mate afhankelijk zijn van de houding van de voornaamste actoren: enerzijds de houders van de bestanden, die de verplichtingen vanuit een positieve ingesteldheid moeten benaderen, en anderzijds de geregistreerden, die hun rechten moeten uitoefenen, maar op een redelijke wijze. Het is aan de CBPL om op dit vlak gericht te sensibiliseren en het geboden instrumentarium doelgericht te doen inzetten. Daarbij zal selectiviteit in het optreden nodig zijn.

---

⁶⁹ Gewijzigd voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de behandeling van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens, *Publicatieblad E.G.*, 27 november 1992, nr. C 311, 30.

Bijlage 1: tijdstabel m.b.t. de inwerkingtreding van de wet verwerking persoonsgegevens

Datum	Bepalingen die dienen te worden nageleefd
1 april 1993	<p>artikelen 1 tot en met 3 (begripsomschrijvingen en toepassingsgebied)</p> <p>artikel 5 (doelmatigheidsbeginsel) voor nieuwe verwerkingen</p> <p>artikel 16, § 1, 1° (opmaken van een beschrijvende staat van elke geautomatiseerde verwerking) voor nieuwe verwerkingen</p> <p>artikelen 21 en 22 (mogelijkheid tot regeling van onderlinge verbindingen van verwerkingen en grensoverschrijdend gegevensverkeer)</p> <p>artikelen 23 tot en met 37⁷⁰ (werking van de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer)</p> <p>artikelen 40 tot en met 43 (bepaalde strafbepalingen)</p> <p>artikel 44 (mogelijkheid tot het stellen van regels voor de toepassing van de wetsbepalingen op specifieke sectoren)</p> <p>artikel 45 (vernietingsplicht van verwerkingen in oorlogstijd of bij bezettingen van het grondgebied)</p> <p>artikelen 48, 49 en 51 (opheffing van bepaalde artikelen in andere wetten)</p> <p>artikel 52 (inwerkingtreding)</p>
1 september 1993	<p>artikel 4 (verplichting tot informatieverstrekking bij inzameling van gegevens bij de betrokkene)</p> <p>artikel 7, eerste tot derde lid (beperkingen m.b.t. tot de verwerking van medische gegevens) voor nieuwe verwerkingen</p> <p>artikelen 10 tot en met 15 (recht op toegang, verbetering en uitwissing van gegevens)</p> <p>artikel 16, § 1, 3° (kwaliteitsbeginsel)</p> <p>artikelen 46 en 47 (aanpassing van bepalingen uit het gerechtelijk wetboek)</p> <p>artikel 50 (opheffing van bepaalde artikelen in andere wetten)</p>

---

⁷⁰ Met uitzondering van artikel 34, 2^olid, dat bepaalt dat de bijdrage betaald door de houder van een bestand bij de aangifte van een geautomatiseerde verwerking door de rekenplichtige van de CBPL wordt gestort op een speciaal daartoe geopend artikel van de Rijksmiddelenbegroting. Deze bepaling treedt in werking op 1 maart 1994, datum waarop voor nieuwe verwerkingen de aangifteplicht in werking treedt, en waarop dus de eerste bijdrage zullen worden geïnd.

Datum	Bepalingen die dienen te worden nageleefd
1 oktober 1993	artikel 5 (doelmatigheidsbeginsel) voor verwerkingen bestaande op 1 april 1993
dag van inwerkingtreding van eerste uitvoeringsbesluit van betrokken artikel	artikelen 6 en 8 (beperkingen m.b.t. tot de verwerking van gevoelige en gerechtelijke gegevens) voor nieuwe verwerkingen artikel 9 (verplichting tot kennisgeving aan de betrokkene van de eerste registratie van persoonsgegevens in een verwerking) voor nieuwe verwerkingen
1 januari 1994	artikel 16, § 1, 1° (opmaken van een beschrijvende staat van elke geautomatiseerde verwerking) voor verwerkingen bestaande op 1 april 1993
1 maart 1994	artikel 16, § 1, 2° (controle op de conformiteit van geautomatiseerde verwerkingen met de gegevens vermeld in de aangifte) artikel 17 (verplichting tot voorafgaande aangifte van verwerkingen) voor nieuwe verwerkingen artikel 18, vierde lid (verplichting tot vermelding van het identificatienummer van een verwerking op elk geproduceerd document) voor nieuwe verwerkingen artikelen 18, eerste tot derde lid, 19, 20 en 34, tweede lid (register van de verwerkingen bijgehouden door de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer)
1 juni 1994	artikel 7, eerste tot derde lid (beperkingen m.b.t. de verwerking van medische gegevens) voor verwerkingen bestaande op 1 september 1993
9 maanden na dag van inwerkingtreding van eerste uitvoeringsbesluit van betrokken artikel	artikelen 6 en 8 (beperkingen m.b.t. de verwerking van gevoelige en gerechtelijke gegevens) voor verwerkingen bestaande op datum van inwerkingtreding van eerste uitvoeringsbesluit van betrokken artikel artikel 9 (verplichting tot kennisgeving aan de betrokkene van de eerste registratie van persoonsgegevens in een verwerking) voor verwerkingen bestaande op datum van inwerkingtreding van eerste uitvoeringsbesluit van artikel 9
1 september 1994	artikel 7, vierde en vijfde lid (beperking van de mogelijkheid tot mededeling van medische gegevens) voor nieuwe verwerkingen artikel 16, § 1, 4° en 5°, § 2 en 3 (verplichting van de houder tot toegangscontrole en beveiliging van de verwerkingen)
1 december 1994	artikel 17 (verplichting tot voorafgaande aangifte van verwerkingen) voor verwerkingen bestaande op 1 maart 1994
1 juni 1995	artikel 7, vierde en vijfde lid (beperking van de mogelijkheid tot mededeling van medische gegevens) voor verwerkingen bestaande op 1 september 1994

- strafbepalingen vermeld in artikelen 38 en 39 worden van kracht op de dag van inwerkingtreding van de artikelen waarvan ze de schending sanctioneren.
- artikel 18, vierde lid (verplichting tot vermelding van het identificatienummer van een verwerking op elk geproduceerd document) treedt voor verwerkingen bestaande op 1 maart 1994 in werking 3 maanden na de toekenning, door de Commissie van de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer, van een identificatienummer aan de verwerking in het door haar bijgehouden register